

Politieke peiling Ipsos I&O april 2025

Rapport Ipsos I&O: zetelpeiling en achtergronden
15 april 2025. Peiling van 11-14 april 2025

www.ipsos-publiek.nl

Colofon

Uitgave

Ipsos I&O
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam

Rapportnummer

2025/063

Datum

15 april 2025

Auteurs

Asher van der Schelde
Maartje van de Koppel
Peter Kanne

Copyright

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Inhoudsopgave

	Tevredenheid met kabinet op laagste punt in tien jaar	4
1	Zetelpeiling	9
1.1	Zetelpeiling: ‘grote drie’ niet van elkaar te onderscheiden	9
1.2	Belangrijke onderwerpen	11
2	Kabinet	13
2.1	Tevredenheid kabinet op dieptepunt	13
2.2	Wat moet het kabinet bereiken?	16
2.3	Gaat dat ook lukken?	17
2.4	Bijna de helft wil nieuwe verkiezingen	23
2.5	Coalitievoorkeuren	24
2.6	Netwerkanalyse: NSC verliest brugfunctie, PVV en BBB aan de zijlijn	28
3	Bekendheid en waardering politici	30
3.1	Bekendheid ministers	30
3.2	Waardering ministers	31
3.3	Bekendheid fractievoorzitters	32
3.4	Beoordeling fractievoorzitters	33
3.5	Matrix	34
	Onderzoeksverantwoording	35

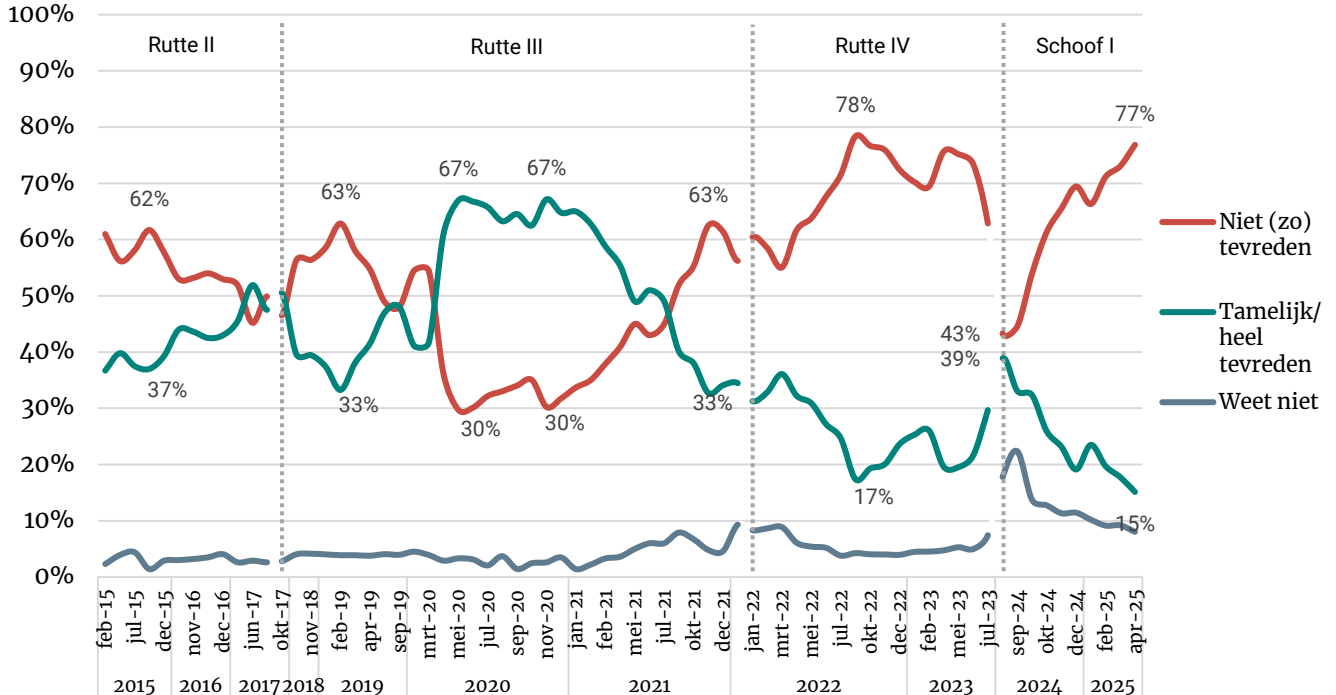
Tevredenheid met kabinet op laagste punt in tien jaar

Driekwart nu ontevreden over kabinet

Slechts 15 procent van de kiezers is momenteel tevreden over het kabinet Schoof, driekwart (77%) is dat niet. Een dergelijke lage tevredenheid zagen we (ten minste) de afgelopen tien jaar nog niet eerder. Alleen in het najaar van 2022 lag de tevredenheid met destijds het kabinet Rutte IV op een vergelijkbaar niveau (17%).

Figuur 1: Tevredenheid en ontevredenheid met het kabinet, sinds 2015

Samengenomen: zeer tevreden + tamelijk tevreden; niet erg tevreden + helemaal niet tevreden. Basis: allen. 100%

Bron: Ipsos I&O, 15 april 2025

Als we in een open vraag kiezers vragen waarom zij ontevreden zijn over het huidige kabinet, zijn de meest gegeven antwoorden: het kabinet bereikt onvoldoende en ze maken alleen maar ruzie. Dit is niet nieuw; wel is het recente debat over de weigering van minister Faber om koninklijke onderscheidingen te ondertekenen nu een veelgenoemd symbool voor deze klacht. Zo schrijft een VVD kiezer: “Ze moeten zich eens richten op zaken die ertoe doen. Niet eindeloos debatteren over het niet toekennen van een lintje (hoe belachelijk ook overigens)”.

‘Grote drie’ qua grootte niet van elkaar te onderscheiden

De drie grootste partijen van Nederland (PVV, GL-PvdA en VVD) zijn statistisch gezien, qua grootte, niet meer van elkaar te onderscheiden in deze peiling. De PVV komt uit op 28 virtuele zetels, een verlies van 9 zetels ten opzichte van de huidige zetelverdeling in de Tweede Kamer. GL-PvdA (27) en VVD (26) blijven stabiel (de groei van twee zetels van beide partijen t.o.v. van de zetelverdeling in de Kamer is niet statistisch significant).

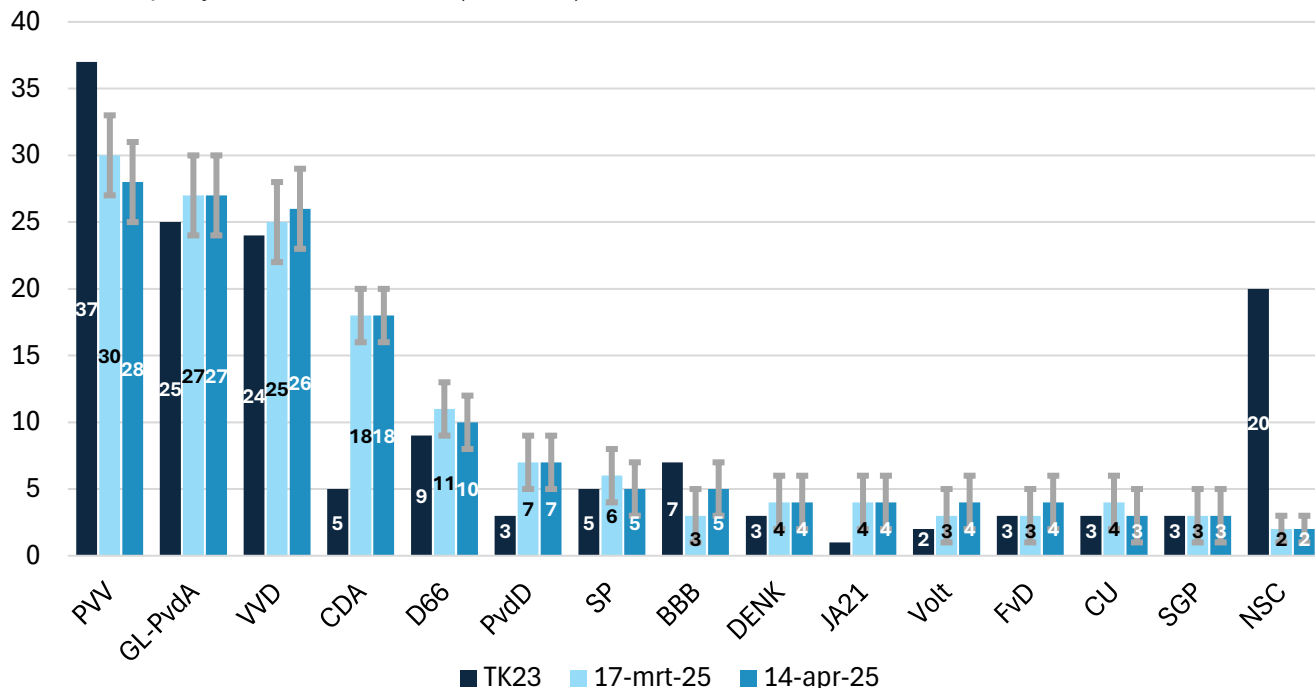
Het CDA is nog altijd de partij die de meeste groei doormaakt (van 5 naar 18 zetels). Verder staan de PvdD (van 3 naar 7) en JA21 (van 1 naar 4) op winst.

NSC zou de grote verliezer zijn als er nu verkiezingen zouden plaatsvinden. De partij van Pieter Omtzigt daalt van 20 naar 2 virtuele zetels.

Figuur 2: Zetelpeiling Ipsos I&O 14 april 2025 (zetels)

“Op welke partij zou u op dit moment stemmen bij de Tweede Kamerverkiezingen?”

Basis: heeft partij van eerste voorkeur (n = 1.990).

Bron: Ipsos I&O, 15 april 2025

Vooraf pessimisme over terugdringen immigratie neemt toe

We vroegen kiezers ook naar hun hoop en verwachtingen voor een aantal specifieke beleidsdoelen. Dat deden we voor het eerst in april 2024, toen PVV, VVD, NSC en VVD nog met elkaar aan het formeren waren en het nog onduidelijk was of de partijen er met elkaar uit zouden komen. Daarna nog eens: in oktober 2024.

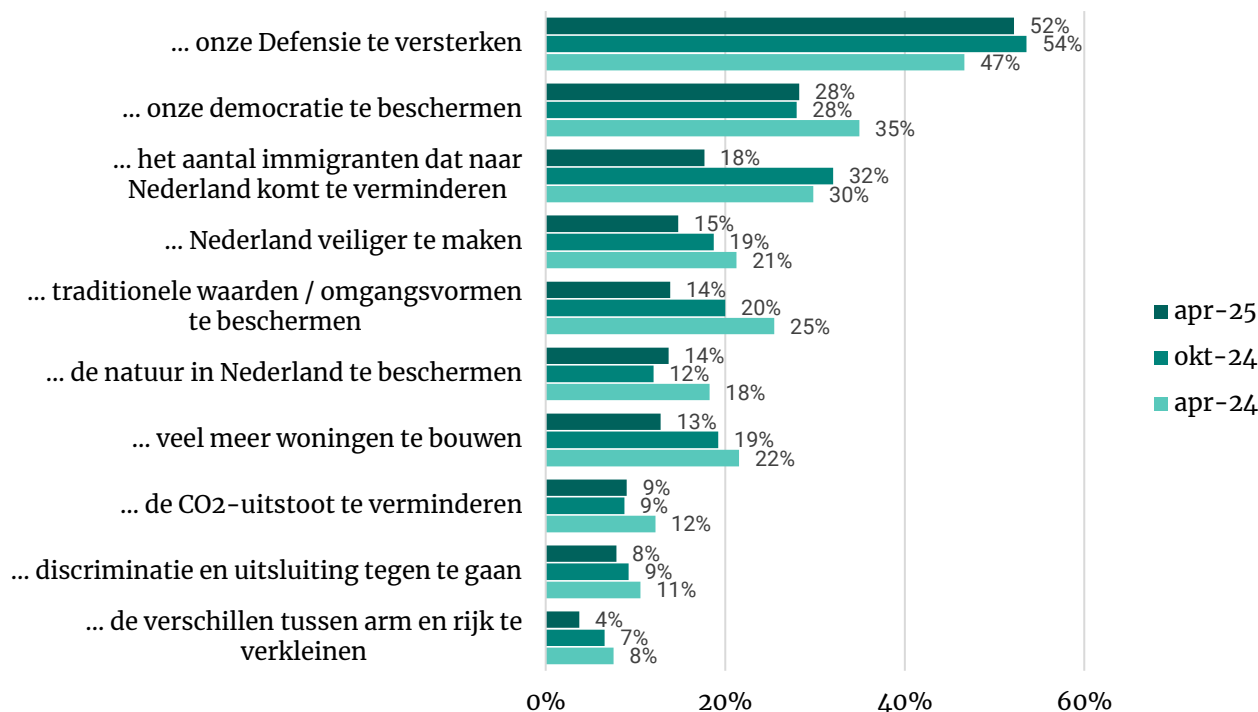
In april 2024 waren kiezers al weinig optimistisch over de effectiviteit van het kabinet. Nu is dat optimisme verder afgenomen. Bij negen op de tien voorlegde beleidsdoelen nam het aandeel kiezers dat denkt dat het kabinet er ‘zeker’ of ‘waarschijnlijk’ in slaagt dit te realiseren het afgelopen jaar af. Zowel bij kiezers van oppositie- als de coalitiepartijen is het optimisme tanende.

Opvallend is dat dit het meest geldt voor het verminderen van immigratie (van 30% naar 18%) en het beschermen van traditionele waarden/omgangsvormen (van 25% naar 20%). Bovendien is de daling in het optimisme over het terugbrengen van migratie vrij recent; bij de andere doelen zagen we in de loop van 2024 al dat men minder overtuigd raakte van de effectiviteit van het kabinet. Het aandeel dat denkt dat dit *niet* gaat lukken nam vooral het laatste half jaar toe: van 29 procent in oktober naar 36 procent nu (niet in de figuur).

Het versterken van Defensie is de uitzondering: kiezers denken hier relatief vaak van dat het kabinet zal slagen en vinden dat nu ook vaker dan vorig jaar.

Figuur 3: En in hoeverre verwacht u dat elk doel gaat lukken? Ik denk dat het kabinet van PVV, VVD, NSC en BBB erin slaagt...¹

Getoond in de figuur: alleen % gaat zeker + waarschijnlijk lukken. Basis: allen (n = 1.082).

Moeten er dan nieuwe verkiezingen komen?

Het kabinet Schoof zit in principe tot 2028 in het zadel. Vanwege de aanhoudende conflicten binnen de regering bestaat de mogelijkheid dat het kabinet eerder valt en er dus nieuwe verkiezingen worden uitgeschreven. Kiezers zijn daar verdeeld over. Bijna de helft (46%) pleit voor nieuwe verkiezingen terwijl een derde (32%) vindt dat het kabinet moet blijven zitten.

Van de coalitie-kiezers zijn VVD-kiezers het vaakst voor nieuwe verkiezingen (37%, 47% vindt dat het kabinet door moet gaan). Kiezers van PVV, BBB en NSC zijn vaker voor doorgaan. Kiezers van de links-progressieve oppositiepartijen en het CDA willen in meerderheid nieuwe verkiezingen.

Netwerkanalyse coalitie: CDA neemt brugfunctie van NSC over; PVV en BBB aan de zijlijn

In november 2023, een week voor de verkiezingen, analyseerden we door middel van een [netwerkanalyse](#) met welke partijen kiezers willen dat hun voorkeurspartij gaat samenwerken.

¹ In april 2024 was de vraag als volgt: "En in hoeverre verwacht u dat elk doel gaat lukken? Ik denk dat een kabinet van PVV, VVD, NSC en BBB erin slaagt..."

Destijds zagen we twee clusters, op links en op rechts, waartussen NSC zich bevond, als 'brug'. In het rechtercluster stonden veel kiezers open voor samenwerking met BBB en PVV.

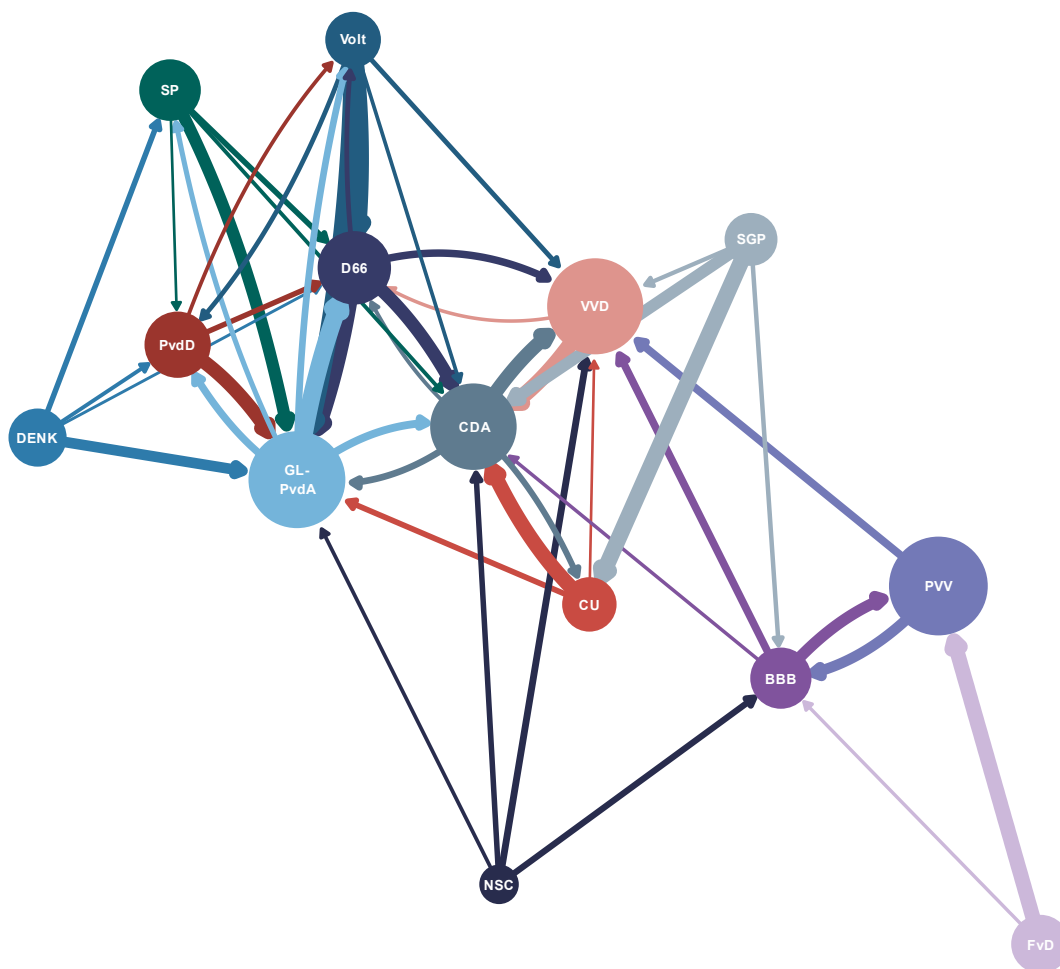
We hebben deze netwerkanalyse herhaald, in onderstaande figuur weergegeven. Hoe groter de bol, hoe meer kiezers op dit moment voorkeur hebben voor een partij. Hoe dikker de pijl, hoe meer kiezers willen dat hun voorkeurspartij zou samenwerken in een regeringscoalitie met de partij waar de pijl naartoe wijst.

Het valt op dat NSC niet langer in het midden van het netwerk staat: er is geen enkele kiezersgroep waar meer dan 25 procent van de kiezers met NSC zou willen samenwerken. Het CDA krijgt juist een centrale positie, omdat zowel centrumrechtse kiezers (VVD, CU) als links-progressieve kiezers (D66, GL-PvdA) graag met de partij zouden samenwerken. GL-PvdA, VVD en D66 bevinden zich ook centraal in het netwerk.

Zo tekent zich niet langer een duidelijk linker- en rechtercluster af (zoals we in november 2023 zagen), maar een groot cluster van linkse en centrumrechtse partijen, waar PVV, BBB, FvD en nu ook NSC zich buiten bevinden. In november 2023 waren er beduidend meer rechtse kiezers die wilden dat hun partij zou samenwerken met BBB of PVV, nu staan deze partij meer aan de zijlijn.

Figuur 4: Netwerkanalyse van coalitievoorkeuren in april 2025

'Stel dat <voorkeurspartij> deel gaat nemen aan een nieuwe regering, met welke partijen zou u het liefst hebben dat <voorkeurspartij> samen een coalitie gaat vormen?'. Getoond in figuur: minimaal 25% van kiezersgroep wil samenwerken. Bron: Ipsos I&O, 15 april 2025.

Kiezers GL-PvdA kijken eerder naar VVD dan andersom

Een mogelijke route voor een nieuw kabinet is een middencoalitie met zowel de VVD als GL-PvdA. In november 2023 was dit voor beide kiezersgroepen nog verre van gewenst. Zeven procent van de GL-PvdA-kiezers zag de VVD destijds als gewenste coalitiepartner terwijl 37 procent per se niet met de VVD wilde. Inmiddels ziet 21 procent samenwerking wel zitten en is 24 procent tegen. Kortom, de aversie richting de VVD onder GL-PvdA-kiezers is afgenomen.

Andersom is dit niet het geval. VVD'ers waren in november 2023 en zijn nu nog altijd tegen een coalitie met GL-PvdA. Op dit moment ziet 15 procent GL-PvdA als gewenste partner, terwijl 50 procent van de VVD'ers absoluut niet met GL-PvdA in zee wil.

Veel alternatieven zien VVD'ers echter niet. Per saldo zien deze kiezers alleen brood in samenwerken met CDA en in mindere mate met D66, JA21 en ChristenUnie.

Onderzoeksverantwoording

Dit onderzoek vond plaats van vrijdag 11 tot maandagochtend 14 april 2025. Er was geen opdrachtgever. In totaal werkten 2.138 Nederlanders van 18 jaar of ouder mee aan dit onderzoek. De steekproef is grotendeels getrokken in het I&O Research Panel. Een deel (n = 228) deed mee via PanelClix. Dit zijn voornamelijk jongeren, lager opgeleiden en respondenten met een niet-westerse achtergrond.

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in november 2023. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard (CBS). Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken. Bij onderzoek is er sprake van een betrouwbaarheidsinterval en onnauwkeurigheidsmarges. In dit onderzoek gaan we uit van een betrouwbaarheid van 95 procent. Bij een steekproef van n=2.000 en een uitkomst van 50 procent is er sprake van een foutmarge van plus of min 2,2 procent.

1 Zetelpeiling

1.1 Zetelpeiling: 'grote drie' niet van elkaar te onderscheiden

De drie grootste partijen van Nederland (PVV, GL-PvdA en VVD) zijn statistisch gezien, qua grootte, niet meer van elkaar te onderscheiden in deze peiling. De PVV komt uit op 28 virtuele zetels, een verlies van 9 zetels ten opzichte van de huidige zetelverdeling in de Tweede Kamer. GL-PvdA (27) en VVD (26) blijven stabiel (de groei van twee zetels van beide partijen t.o.v. van de zetelverdeling in de Kamer is niet statistisch significant).

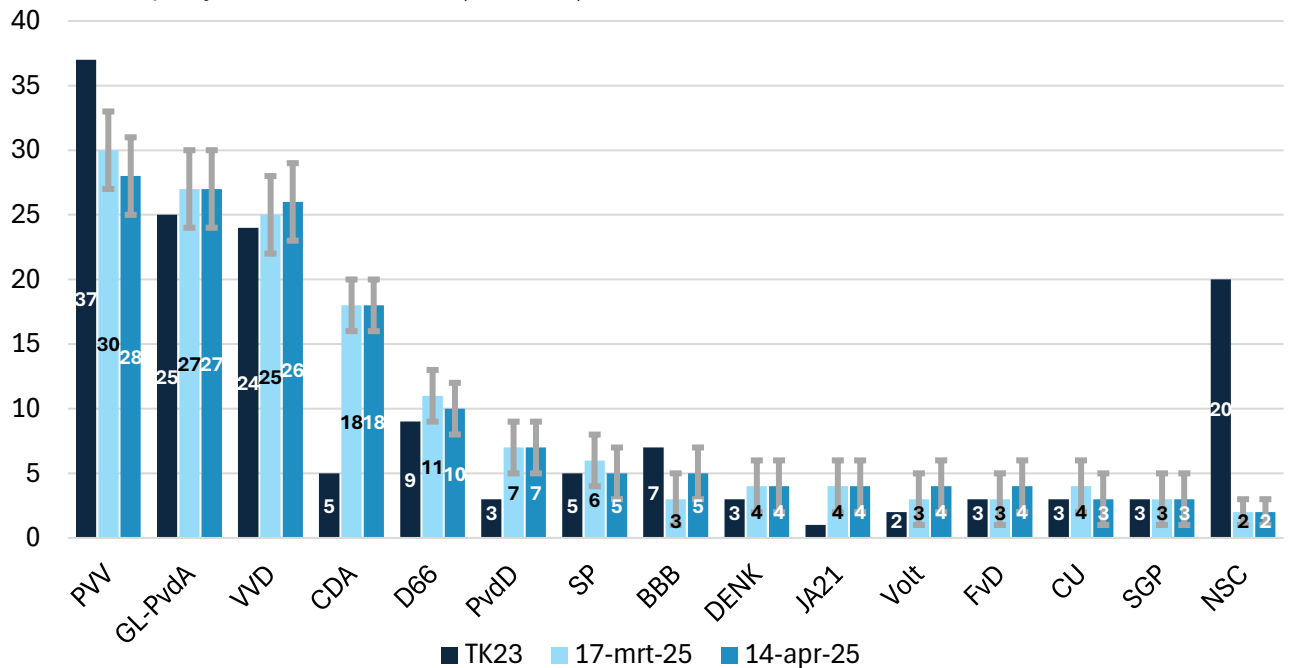
Het CDA is nog altijd de partij die de meeste groei doormaakt (van 5 naar 18 zetels). Verder staan de PvdD (van 3 naar 7) en JA21 (van 1 naar 4) op winst.

NSC zou de grote verliezer zijn als er nu verkiezingen zouden plaatsvinden. De partij van Pieter Omtzigt daalt van 20 naar 2 virtuele zetels.

Figuur 1.1: Zetelpeiling Ipsos I&O 14 april 2025 (zetels)

'Op welke partij zou u op dit moment stemmen bij de Tweede Kamerverkiezingen?'

Basis: heeft partij van eerste voorkeur (n = 1.990).

Bron: Ipsos I&O, 15 april 2025

Tabel 1.1: Zetelpeiling Ipsos I&O 14 april 2025 (percentages en zetels)

“Op welke partij zou u op dit moment stemmen bij de Tweede Kamerverkiezingen?”

Basis: heeft partij van eerste voorkeur (n = 1.990). Niet getoond in tabel: 'andere partij'.

Partij	Percentage	Marges	Zetels	Marges
PVV	17,9%	(16,1; 19,7)	28	+/- 3
GL-PvdA	16,8%	(15,1; 18,5)	27	+/- 3
VVD	16,4%	(14,7; 18,1)	26	+/- 3
CDA	11,7%	(10,2; 13,2)	18	+/- 3
D66	6,7%	(5,5; 7,9)	10	+/- 2
PvdD	4,6%	(3,6; 5,6)	7	+/- 2
SP	3,6%	(2,7; 4,5)	5	+/- 2
BBB	3,5%	(2,7; 4,3)	5	+/- 2
FvD	3,0%	(2,2; 3,8)	4	+/- 2
DENK	2,9%	(2,1; 3,7)	4	+/- 2
JA21	2,7%	(1,9; 3,5)	4	+/- 2
Volt	2,5%	(1,8; 3,2)	4	+/- 2
CU	2,3%	(1,6; 3,0)	3	+/- 2
SGP	2,1%	(1,4; 2,8)	3	+/- 1
NSC	1,3%	(0,8; 1,8)	2	+/- 1

Bron: Ipsos I&O, 15 april 2025

1.2 Belangrijke onderwerpen

Immigratie en asiel (28%) en waarden en normen (25%) zijn nog altijd de belangrijkste onderwerpen voor kiezers om op een partij te stemmen. Het belang van immigratie als electoraal thema is wel tanende. In juni 2024 noemde 37 procent dit nog als belangrijk onderwerp.

Tabel 1.2: Welke van de volgende onderwerpen spelen een belangrijke rol in uw keuze voor <voorkeurspartij>?

Maximaal 3 antwoorden mogelijk. Basis: heeft partij van eerste voorkeur (n = 1.990).

Onderwerp	Juni '24	September '24	December '24	Januari '25	Februari '25	Maart '25	April '25
Immigratie / asiel	37%	35%	32%	30%	29%	29%	28%
Waarden en normen	24%	18%	26%	24%	24%	24%	25%
Woningmarkt / betaalbare woningen / huren	21%	27%	21%	19%	20%	18%	19%
Klimaatverandering	23%	18%	19%	19%	19%	18%	19%
Gezondheidszorg	19%	19%	17%	15%	17%	16%	15%
Veiligheid / tegengaan criminaliteit	15%	16%	15%	16%	14%	14%	15%
Armoede(bestrijding) / sociale voorzieningen	13%	17%	16%	17%	16%	15%	15%
Europese Unie	15%	12%	13%	12%	13%	13%	13%
Economie/ overheidsfinanciën	11%	10%	13%	13%	13%	14%	13%
Bescherming van de rechtsstaat	9%	9%	10%	10%	10%	11%	11%
Onderwijs	9%	12%	12%	10%	9%	8%	10%
Defensie	5%	6%	5%	6%	6%	9%	9%
Ethische zaken (euthanasie, abortus, LHBTIQ+)	9%	7%	10%	10%	9%	10%	9%
Oorlog in Oekraïne	5%	6%	5%	5%	4%	11%	8%
Natuur	9%	8%	7%	8%	9%	8%	7%
Inspraak en democratie	7%	6%	6%	7%	8%	7%	6%
Oorlog in Israël/Palestina	5%	4%	6%	5%	5%	5%	6%
Werkgelegenheid	4%	6%	6%	5%	6%	6%	6%
Landbouw	8%	6%	6%	6%	6%	4%	6%
Polarisatie	5%	4%	5%	6%	4%	4%	5%
Tegengaan van discriminatie	5%	3%	6%	4%	2%	6%	4%
Dreiging van terrorisme	4%	5%	4%	5%	3%	4%	4%
Digitale (on)veiligheid (opkomst van AI, etc.)	1%	1%	*	2%	1%	2%	2%
Weet ik niet	2%	5%	4%	7%	7%	6%	6%
Anders	3%	3%	3%	2%	3%	2%	3%

Bron: Ipsos I&O, 15 april 2025

1.3 Kiezersbewegingen sinds TK23

Als er nu verkiezingen zouden plaatsvinden, zou NSC nog maar acht procent van de kiezers vasthouden die in november 2023 op de partij stemden. Grote groepen wijken uit naar CDA (30%) en VVD (13%). Ook BBB raakt vooral kiezers kwijt aan het CDA (13%).

Voorals de confessionele partijen slager er in hun kiezers vast te houden (SGP 93%, CDA 85%, CU 82%).

Tabel 1.3: Kiezersbewegingen sinds de Tweede Kamerverkiezingen van 2023

Blauw = partij weet meer dan 50% kiezers vast te houden. Rood = partij weet niet meer dan 50% kiezers vast te houden. Groen = minstens 10% partij switcht naar andere partij.

Voorkeur nu	Totaal	Stem bij TK23												
		PVV	GL-PvdA	VVD	NSC	D66	BBB	CDA	SP	DENK	PvdD	FvD	SGP	CU
PVV	15%	62%		3%	8%		8%	4%	1%			9%		
GL-PvdA	14%	1%	79%	2%	7%	6%			10%	16%	12%			4%
VVD	14%	6%	0%	72%	13%	10%	7%		2%					
NSC	1%				8%	1%	1%							
D66	6%	0%	6%	3%	3%	65%	2%							
BBB	3%	2%		1%	2%	1%	43%							
CDA	10%	4%	2%	7%	30%	4%	13%	85%	6%		4%			11%
SP	3%	2%	2%		5%	1%	4%		56%					
DENK	2%	1%	1%		0%	2%		1%		77%		2%		
PvdD	4%	2%	4%	0%	1%					2%	71%			
FvD	2%	2%		0%	1%		2%					79%		
SGP	2%	0%						1%				6%	93%	
CU	2%	1%	1%		3%		2%						5%	82%
Volt	2%	0%	2%	1%	1%	7%			2%		8%			
JA21	2%	5%		1%	5%		2%				2%		3%	
Anders	2%	2%	0%	1%	1%		3%							
Weet niet	16%	9%	2%	7%	11%	2%	15%	7%	23%	4%	2%	5%		4%

2 Kabinet

2.1 Tevredenheid kabinet op dieptepunt

Figuur 2.2 (volgende pagina) toont de (on)tevredenheid met het kabinet in de afgelopen tien jaar. Ruim driekwart (77%) van de Nederlandse kiezers is nu ontevreden over het kabinet Schoof, iets meer dan vorige maand (73%). Slechts 15 procent van de Nederlanders is wél tevreden over het kabinet. In de afgelopen tien jaar was de tevredenheid met het kabinet niet eerder zo laag. Wel lag in het najaar van 2022 de tevredenheid met het kabinet Rutte IV destijds op een vergelijkbaar laag niveau (17% tevreden, 78% ontevreden).

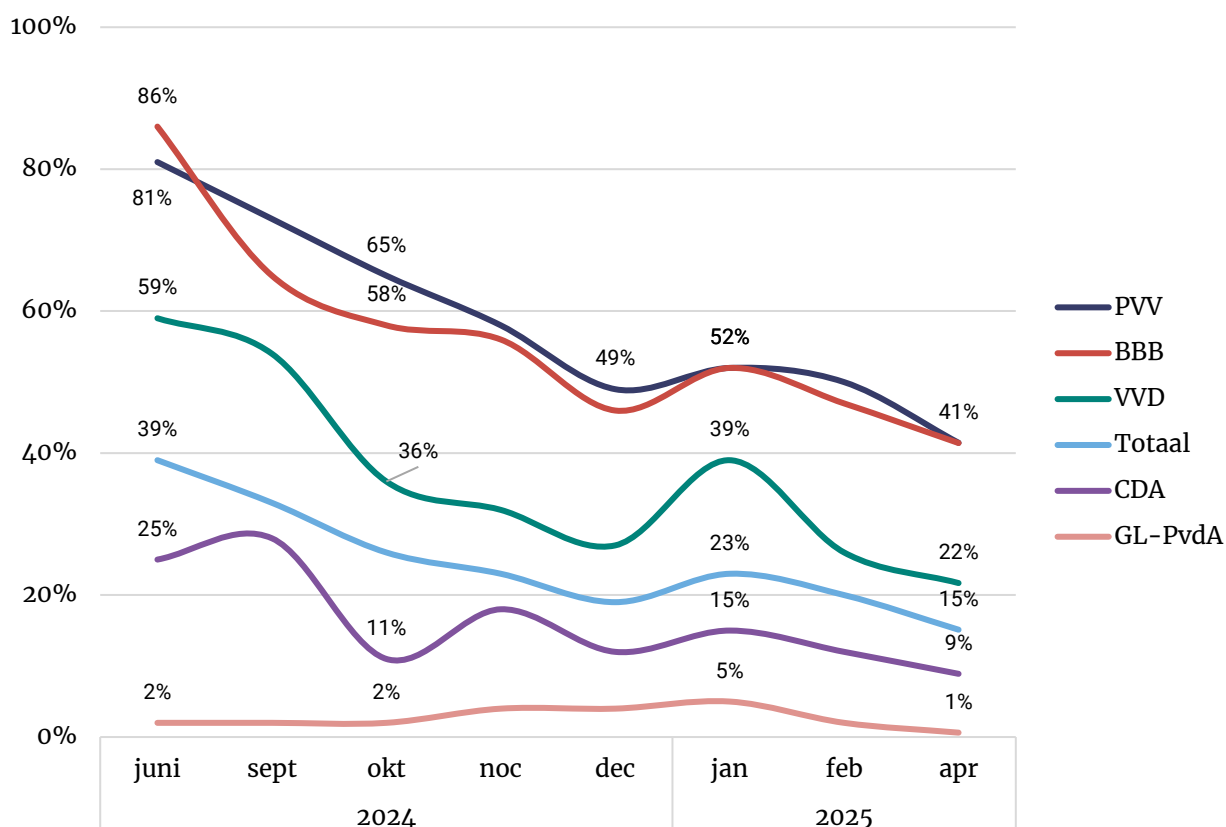
Ook onder coalitiekiezers blijft tevredenheid dalen

Onder kiezers van alle partijen – ook de coalitiepartijen PVV, VVD, NSC en BBB – nam de tevredenheid met het kabinet de afgelopen maanden af. Kiezers van de PVV en BBB zijn momenteel nog het meest tevreden. Wel nam de tevredenheid onder PVV-kiezers de afgelopen maand flink af, van 50 naar 41 procent.

Van de kiezers die in november 2023 op de PVV stemden is nu 33 procent tevreden met dit kabinet. In september 2024 was dat nog 70 procent. (Niet in de figuur).

Figuur 2.1: Tevredenheid met het kabinet, naar huidige politieke voorkeur

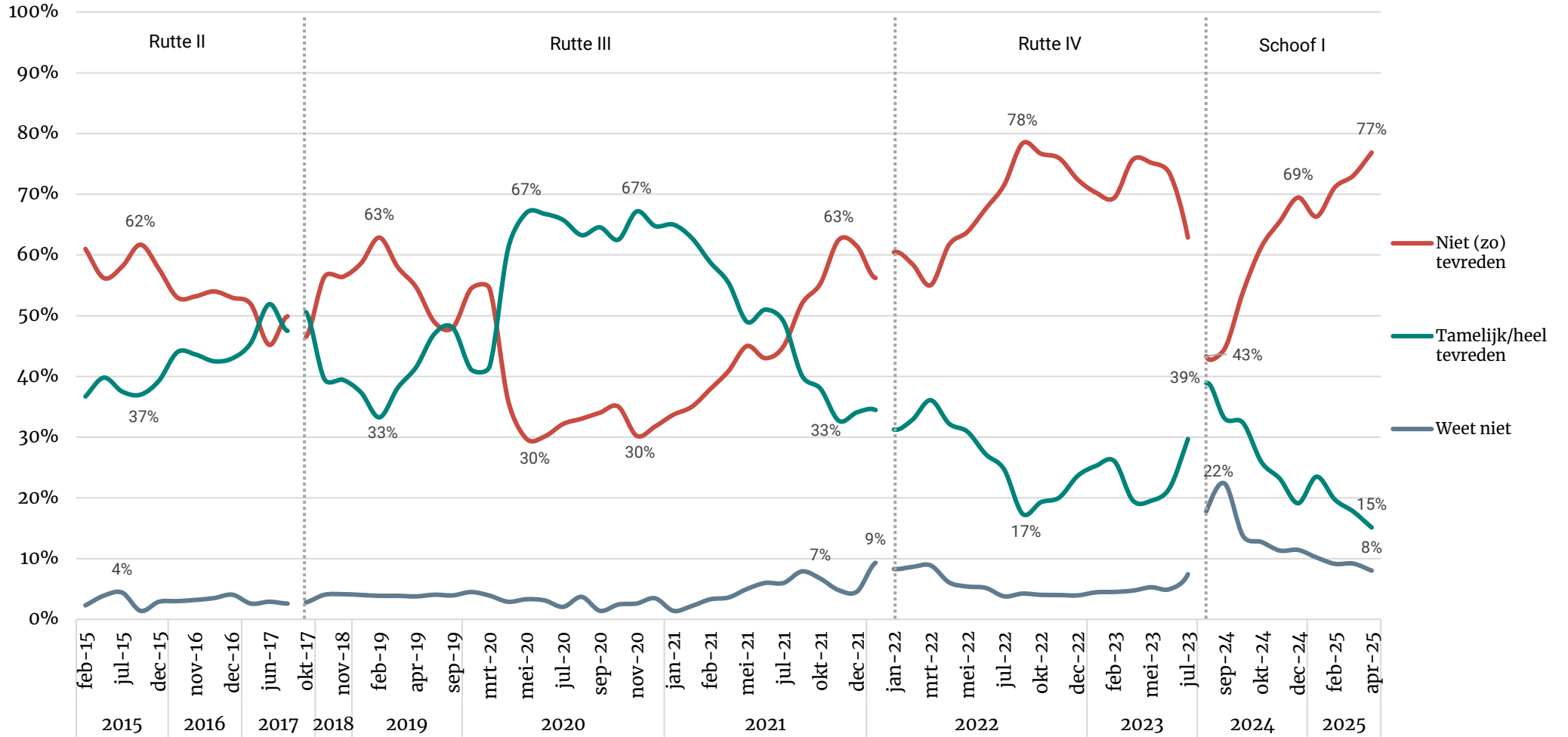
Getoond in de figuur: alleen % zeer tevreden + tamelijk tevreden. Basis: allen (n = 2.138).

Bron: Ipsos I&O, 15 april 2025

Figuur 2.2: Tevredenheid en ontevredenheid met het kabinet, sinds 2015

Samengenomen: zeer tevreden + tamelijk tevreden; niet erg tevreden + helemaal niet tevreden. Basis: allen.

Bron: Ipsos I&O, 15 april 2025

2.1.1 Waarom zijn kiezers ontevreden?

Net als de afgelopen maanden zijn kiezers met name ontevreden omdat zij vinden dat het kabinet onvoldoende bereikt en omdat zij dit kabinet zien als een ‘ruziekabinet’. Zoals een kiezer schrijft: *“Er wordt meer ruzie gemaakt dan geregeerd.”*

Twee weken terug liepen de gemoederen hoog op omdat minister van Asiel en Migratie Marjolein Faber weigerde vijf voordrachten voor koninklijke onderscheidingen te tekenen, voor vrijwilligers die zich hebben ingezet voor vluchtelingen. Hierna ontstond debat over de eenheid van het kabinetsbeleid.² Deze ‘lintjesgate’ staat voor sommige kiezers symbool voor de problemen met dit kabinet en wordt ook regelmatig genoemd als reden voor ontevredenheid.

“Belastinggeld verspillen om gezanik over een paar lintjes, niet te geloven! Het zijn regelmatig net kleuters” – PVV-kiezer

“Ze moeten zich eens richten op zaken die ertoe doen. Niet eindeloos debatteren over het niet toekennen van een lintje (hoe belachelijk ook overigens)” – VVD-kiezer

“Er komt net niks voor elkaar. Dat Faber weigert te tekenen voor de lintjesregen vind ik echt van de zotte” – CDA-kiezer

Tegelijkertijd leggen coalitiekiezers de schuld hiervan ook regelmatig buiten het kabinet. Kiezers van de PVV wijzen met name naar de oppositie, NSC en premier Schoof (die ‘zijn eigen gang gaat’). Zo schrijft een PVV-kiezer: *“Door de enorme tegenwerking uit de oppositie krijgen ze niets voor elkaar. Kabinet Rutte deed gewoon even een noodwet invoeren bij tegenwerking. De oppositie vindt 5 lintjes belangrijker dan regeren. PVV had dit onzin debat direct moeten afkappen.”*

De afgelopen maanden werd de ‘incompetentie van ministers’, met name Wiersma en Faber, al vaker genoemd als reden tot ontevredenheid. Kritiek op Fabers’ functioneren wordt nu beduidend vaker genoemd dan vorige maand. Kiezers van zowel oppositie- als coalitiepartijen zijn kritisch, maar geen enkele kiezer van de PVV noemt haar.

Ook het functioneren van premier Schoof wordt genoemd als reden voor ontevredenheid. Kiezers van met name oppositiepartijen vinden hem geen duidelijke leider en verwijten hem dat hij de partijen niet bij elkaar kan houden. Kiezers van de PVV verwijten hem juist dat hij ‘te veel uit zichzelf handelt’, bijvoorbeeld in de kwestie Oekraïne. De waardering van Schoof onder kiezers is overigens vrijwel gelijk gebleven aan vorige maand (was 5,7, nu een 5,5; zie hoofdstuk 3).

“Schoof doet gewoon wat hij wil en luistert niet naar de mensen hij zegt geld aan Oekraïne toe terwijl niemand dit wil.” – PVV-kiezer

“Dhr Schoof heeft weinig in te brengen, hij is spreekbuis van Wilders= hij heeft geen gezag. De rest gaat elk voor eigen belang en spreekt op eigen titel wat veel ruzie en crisis oplevert maar geen werkbare plannen.” – GroenLinks-PvdA-kiezer

² [Lintjesdebat: oppositie hamert op eenheid van beleid, coalitie ziet dat probleem niet](#)

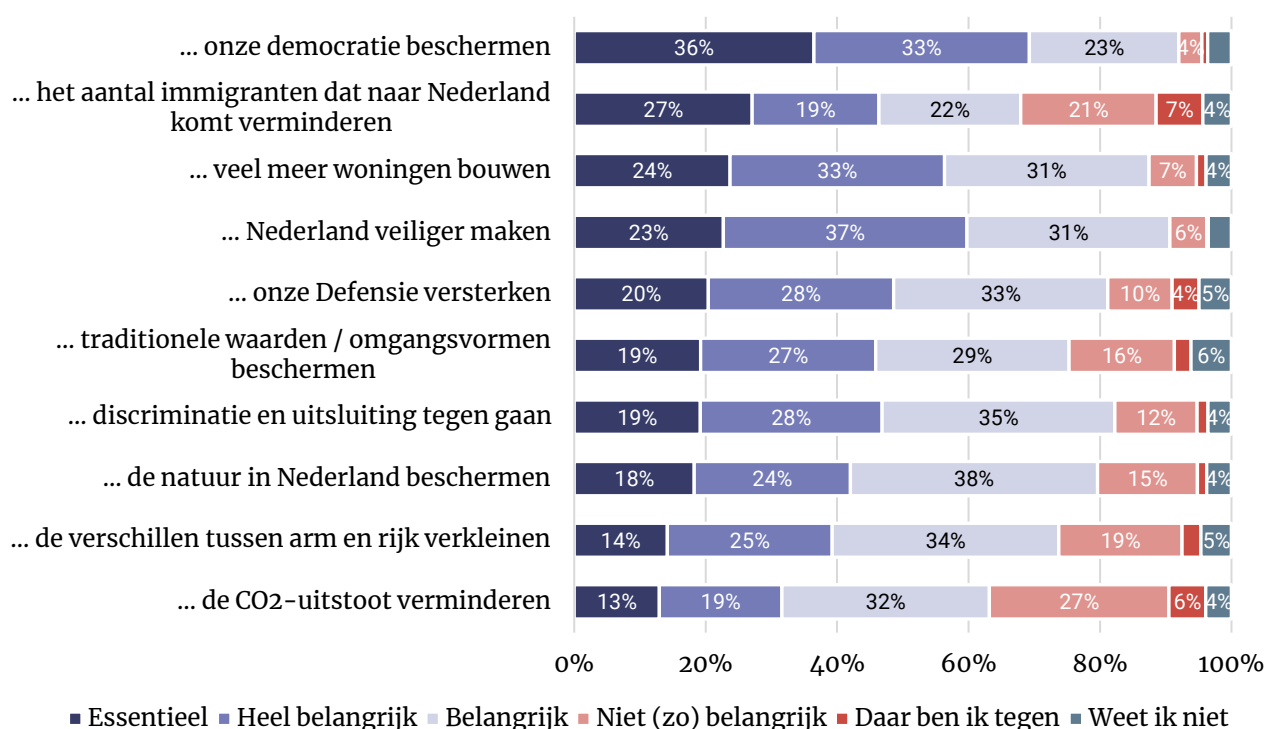
2.2 Wat moet het kabinet bereiken?

In april 2024 vroegen we kiezers voor het eerst naar hun hoop en verwachting voor het kabinet Schoof. Destijds waren de PVV, VVD, NSC en BBB nog aan het formeren en was het nog onduidelijk of de vier partijen er met elkaar uit zouden komen. In mei 2024 sloten de partijen het Hoofdlijnenakkoord, in juli 2024 is het kabinet beëdigd.

Ten eerste konden kiezers van tien beleidsdoelen aangeven in hoeverre het voor hen belangrijk is dat het kabinet erin slaagt dit te bereiken. Het belangrijkste doel voor kiezers is het *beschermen van onze democratie*: ruim een derde (36%) vindt dit essentieel, nog eens een derde (33%) vindt dit heel belangrijk. Ook aan het verminderen van immigratie, bouwen van veel meer woningen en Nederland veiliger maken hecht men relatief veel belangrijk. Het verminderen van de CO₂-uitstoot vindt men het minst vaak belangrijk.

Figuur 2.3: Hieronder ziet u een aantal (mogelijke) beleidsdoelen. Hoe belangrijk is het voor u dat het kabinet van PVV, VVD, NSC en BBB onderstaande bereikt? Of bent u hier juist tegen?

Basis: allen (n = 1.082).

Ten opzichte van een jaar geleden (april 2024) zien we hierin weinig veranderingen. Het verminderen van het aantal immigranten ziet men nu iets minder vaak als ‘essentieel’ (32% naar 27%). Het versterken van Defensie krijgt nu juist wat meer prioriteit (was 16% essentieel, nu 20%).

Net als vorig jaar is het beschermen van de democratie voor alle kiezersgroepen een belangrijk doel. Met name voor PVV-kiezers is het vaak ‘essentieel’ (67%) dat het kabinet erin slaagt immigratie naar Nederland te verminderen.

2.3 Gaat dat ook lukken?

Weinig optimisme over realiseren beleidsdoelen, nog meest bij versterken Defensie

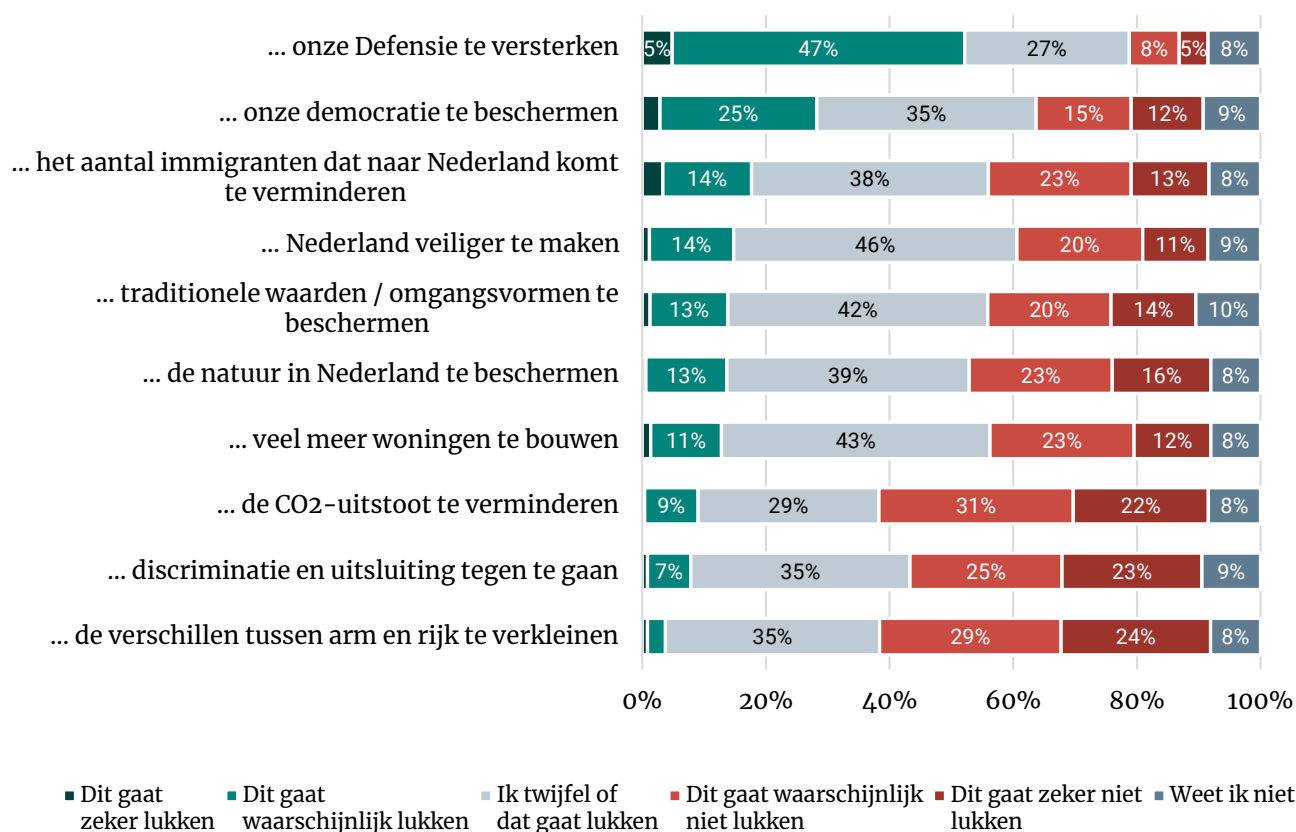
Bij de meeste beleidsdoelen bestaat onder kiezers twijfel of het kabinet Schoof ze ook kan realiseren. Dit was in april 2024 ook al het geval, maar het pessimisme nam het afgelopen jaar toe. Met name op het gebied van migratie en het beschermen van traditionele waarden en omgangsvormen. De volledige vergelijking maken we verderop, in figuur 2.5 en 2.6.

Nu, in april 2025, is men het meest positief over het versterken van defensie: volgens 52 procent gaat dat waarschijnlijk of zeker wel lukken, 13 procent denkt van niet (27% twijfelt). Over het beschermen van de democratie is men net zo vaak optimistisch (28% denkt dat het zeker of waarschijnlijk wel lukt) als pessimistisch (27% denkt van niet).

Voor de andere doelen geldt dat men (iets) vaker denkt dat het kabinet hier (waarschijnlijk) niet in slaagt dan wel. Het meest pessimistisch is men over het verminderen van de CO₂-uitstoot het verkleinen van verschillen tussen arm en rijk.

Figuur 2.4: En in hoeverre verwacht u dat elk doel gaat lukken? Ik denk dat het kabinet van PVV, VVD, NSC en BBB erin slaagt...

Basis: allen (n = 1.082).

Kiezers van de coalitiepartijen PVV en VVD³ hebben er vaker vertrouwen in dat het kabinet erin slaag immigratie te verminderen, natuur te beschermen, Defensie te versterken en de democratie te beschermen dan kiezers van oppositiepartijen. Maar ook onder deze kiezers is er veelal twijfel of het kabinet de doelen kan halen, of denkt men dat het (waarschijnlijk) niet lukt.

Tabel 2.1: Aandeel 'gaat zeker/waarschijnlijk lukken', naar politieke voorkeur

'En in hoeverre verwacht u dat elk doel gaat lukken? Ik denk dat het kabinet van PVV, VVD, NSC en BBB erin slaagt...' Basis: allen (n = 1.082).

	Totaal	PVV	GL- PvdA	VVD	D66*	CDA
	%	%	%	%	%	%
aantal immigranten dat naar Nederland komt verminderen	18	31	13	24	14	13
natuur in Nederland beschermen	14	29	3	13	12	8
de CO2-uitstoot verminderen	9	11	3	12	7	9
de verschillen tussen arm en rijk verkleinen	4	7	1	3	0	2
veel meer woningen bouwen	13	19	11	11	9	9
onze Defensie versterken	52	57	53	67	71	58
Nederland veiliger maken	15	23	10	18	15	16
onze democratie beschermen	28	45	10	50	23	29
discriminatie en uitsluiting tegen gaan	8	17	4	9	5	9
traditionele waarden / omgangsvormen beschermen	14	23	11	13	14	11
<i>n</i> =	1082	149	190	171	47	125

³ Het aantal waarnemingen voor NSC (n = 11) en BBB (n = 28) is te klein om over deze groepen uitspraken te doen

Kiezers minder optimistisch over terugbrengen van immigratie

Kiezers zijn minder optimistisch over de effectiviteit van het kabinet dan een jaar geleden. Bij de meeste beleidsdoelen denken kiezers nu minder vaak dat het ‘zeker’ of ‘waarschijnlijk’ gaat lukken om ze te realiseren. Opvallend is dat dit het meest geldt voor het verminderen van immigratie (30% in april 2024, nu 18%) en het beschermen van traditionele waarden/omgangsvormen (25% naar 20%).

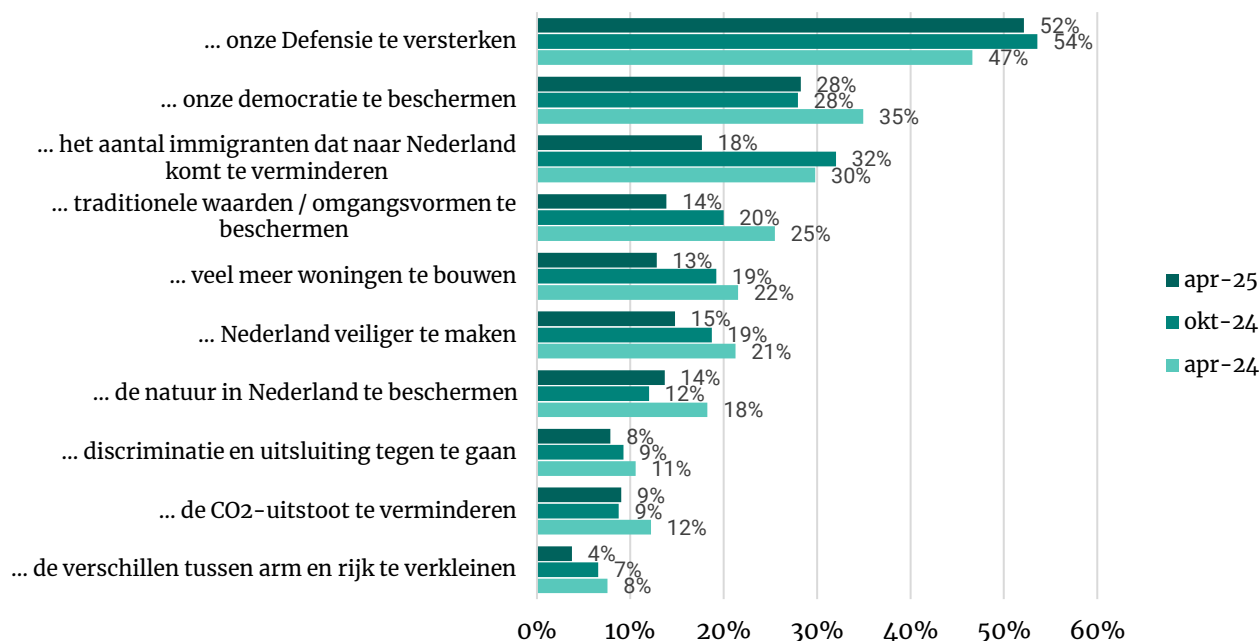
Deze daling zagen we bij veel beleidsdoelen in de loop van 2024 al opkomen. Zo daalde het aandeel dat dacht dat het kabinet zeker of waarschijnlijk de democratie zal beschermen van 35 naar 28 procent (nu nog steeds 28%).

Het dalende optimisme over immigratie is recenter: in oktober 2024 dacht nog 32 procent dat het kabinet erin gaat slagen om immigratie te verminderen (was 30% in april 2024), nu is dat 18 procent.

Defensie is de uitzondering, kiezers denken nu vaker dat het kabinet erin zal slagen dit te versterken (47% naar 52%).

Figuur 2.5: Aandeel ‘gaat zeker/waarschijnlijk lukken’

“En in hoeverre verwacht u dat elk doel gaat lukken? Ik denk dat het kabinet van PVV, VVD, NSC en BBB erin slaagt...”⁴ Basis: allen (n = 1.082).

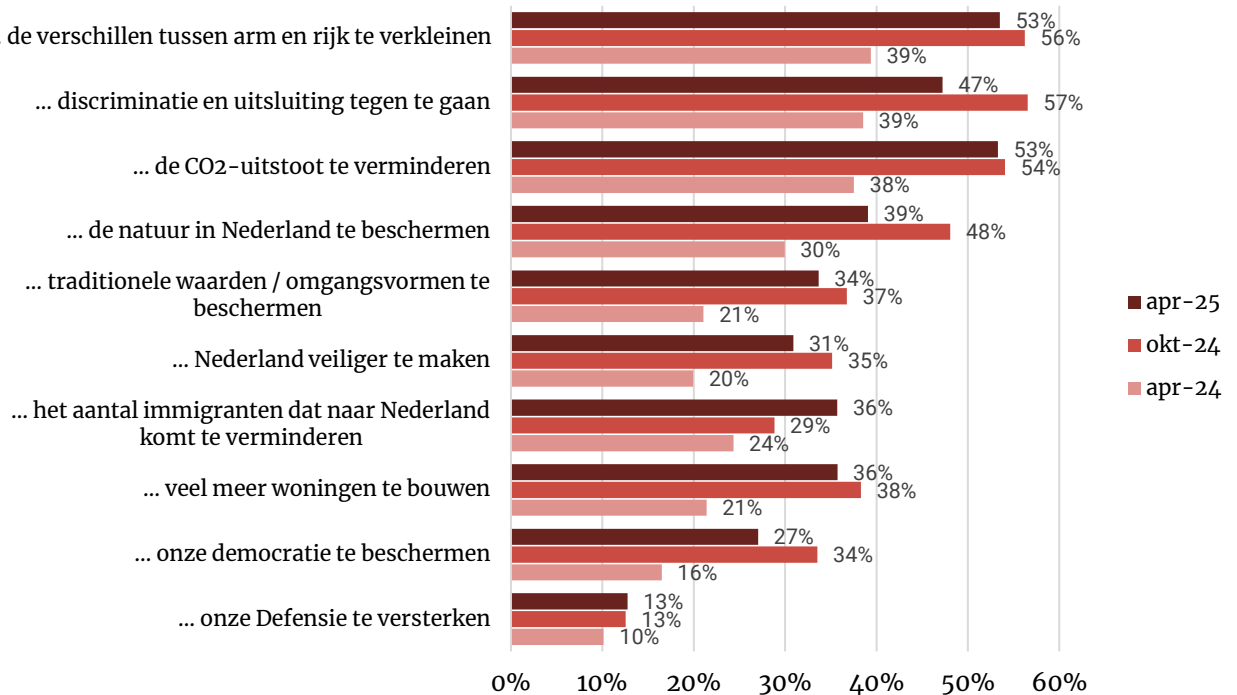
⁴ In april 2024 was de vraag als volgt: “En in hoeverre verwacht u dat elk doel gaat lukken? Ik denk dat een kabinet van PVV, VVD, NSC en BBB erin slaagt...”

Het aandeel kiezers dat denkt dat een beleidsdoel (waarschijnlijk) *niet* zal worden gehaald, is nu in de meeste gevallen ook hoger dan in april 2024. Maar de grootste verandering zagen we hier tussen april 2024 en oktober 2024, toen men duidelijk negatiever werd.

Het pessimisme ten aanzien van de immigratiedoelen is wel vooral het laatste half jaar toegenomen (van 29% in oktober naar 36% nu).

Figuur 2.6: Aandeel 'gaat zeker/waarschijnlijk niet lukken'

'En in hoeverre verwacht u dat elk doel gaat lukken? Ik denk dat het kabinet van PVV, VVD, NSC en BBB erin slaagt...' ⁵ Basis: allen (n = 1.082).

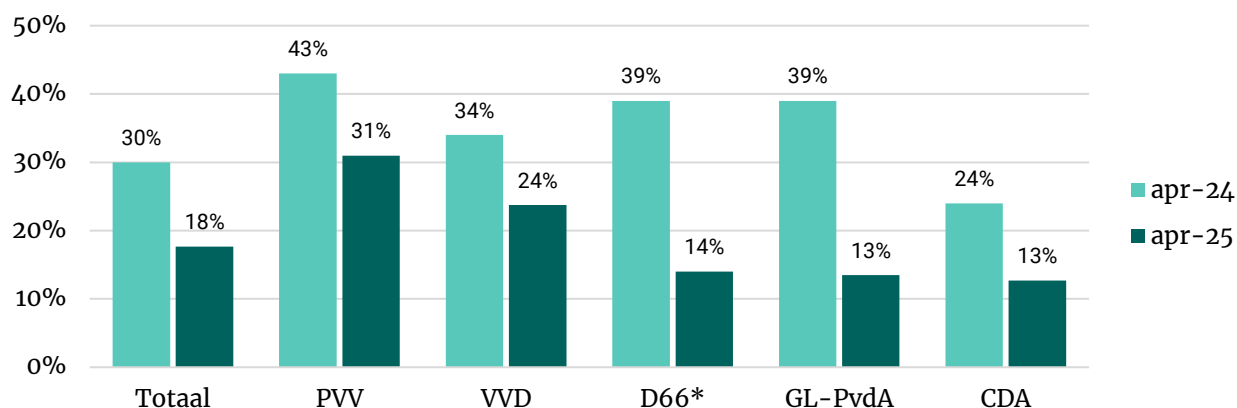
⁵ In april 2024 was de vraag als volgt: "En in hoeverre verwacht u dat elk doel gaat lukken? Ik denk dat een kabinet van PVV, VVD, NSC en BBB erin slaagt..."

Ook coalitiekiezers zijn minder optimistisch

Minder Nederlanders denken nu dat het kabinet zeker of waarschijnlijk het aantal immigranten dat naar Nederland komt kan verminderen, vergeleken met vorig jaar. Vooral kiezers die nu voor een oppositiepartij zouden stemmen (D66, GL-PvdA en CDA), hebben er minder vertrouwen in, maar ook onder kiezers van PVV en VVD nam dit af.

Figuur 2.7: Aandeel 'gaat zeker/waarschijnlijk lukken' voor 'het aantal immigranten dat naar Nederland komt te verminderen', naar huidige politieke voorkeur

Basis: allen (n = 1.082). Getoond: alleen partijen met voldoende waarnemingen.

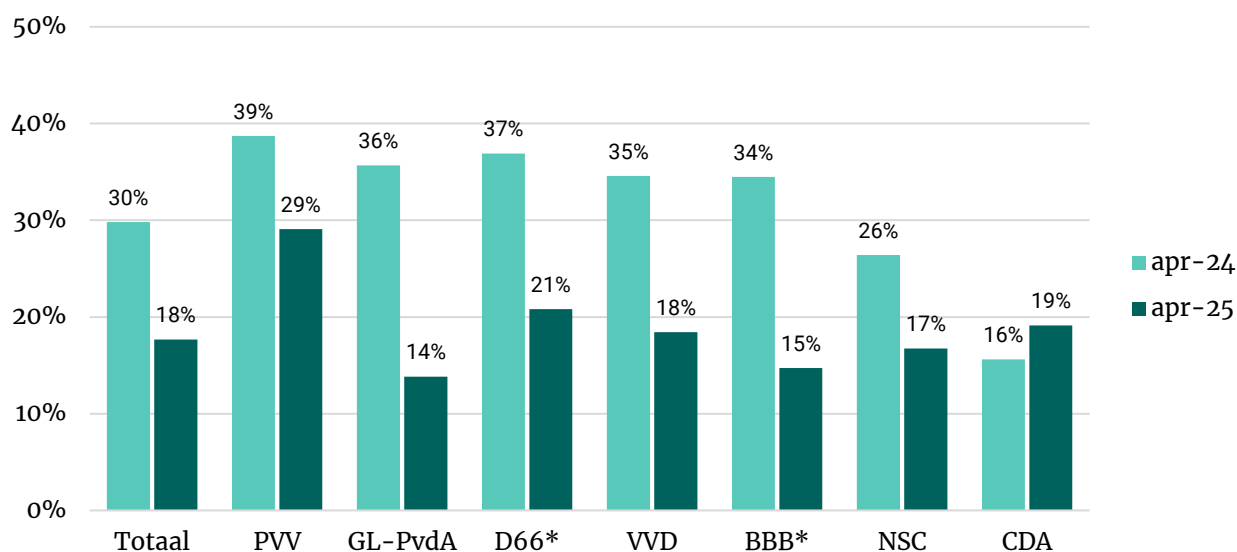

*Indicatief vanwege een beperkt aantal waarnemingen (n < 50).

Kijken we niet naar huidige politieke voorkeur, maar naar de 'originele' kiezers van der coalitiepartijen – kiezers die in november 2023 op deze partijen stemden –, dan zien een vergelijkbaar patroon. Kiezers die op zowel VVD, BBB, NSC als PVV stemden denken nu allen minder vaak dat het kabinet erin zal slagen immigratie te verminderen. De afname is het kleinst onder kiezers van PVV (39% naar 29%).

Figuur 2.8: Aandeel 'gaat zeker/waarschijnlijk lukken' voor 'het aantal immigranten dat naar Nederland komt te verminderen', naar stem bij TK23

Basis: allen (n = 1.082). Getoond: alleen partijen met voldoende waarnemingen.

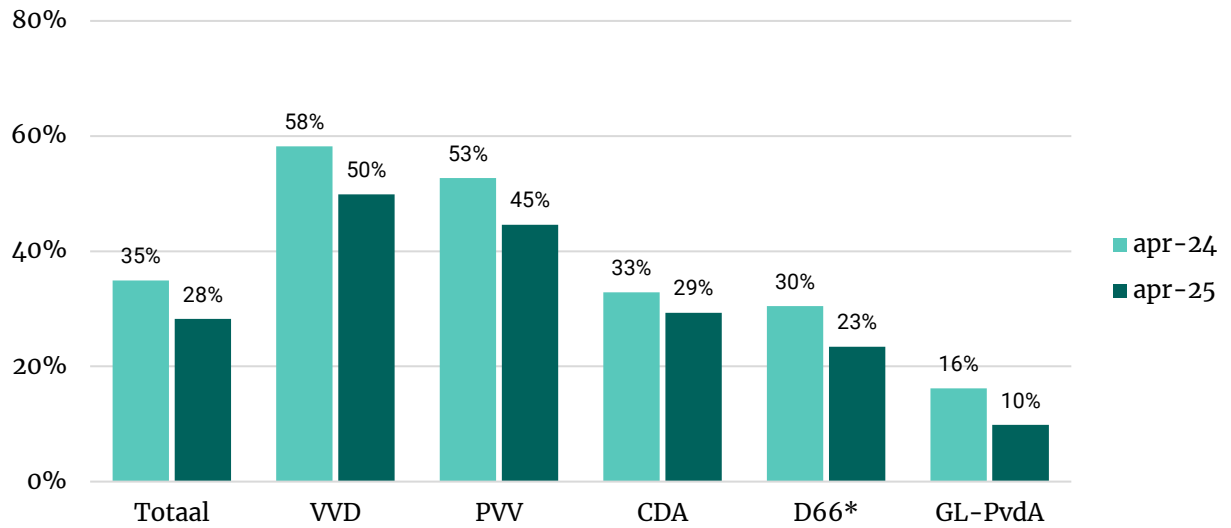

*Indicatief vanwege een beperkt aantal waarnemingen (n < 50).

Ook over het beschermen van de democratie – voor kiezers het belangrijkste doel, zie figuur 2.3 – is men het afgelopen jaar minder overtuigd geworden dat het kabinet dit kan waarmaken. Net als bij immigratie geldt dat zowel voor coalitie- als oppositiekiezers.

Figuur 2.9: Aandeel 'gaat zeker/waarschijnlijk lukken' voor 'het aantal immigranten dat naar Nederland komt te verminderen', naar huidige politieke voorkeur

Basis: allen (n = 1.082). Getoond: alleen partijen met voldoende waarnemingen.

*Indicatief vanwege een beperkt aantal waarnemingen (n < 50).

2.4 Bijna de helft wil nieuwe verkiezingen

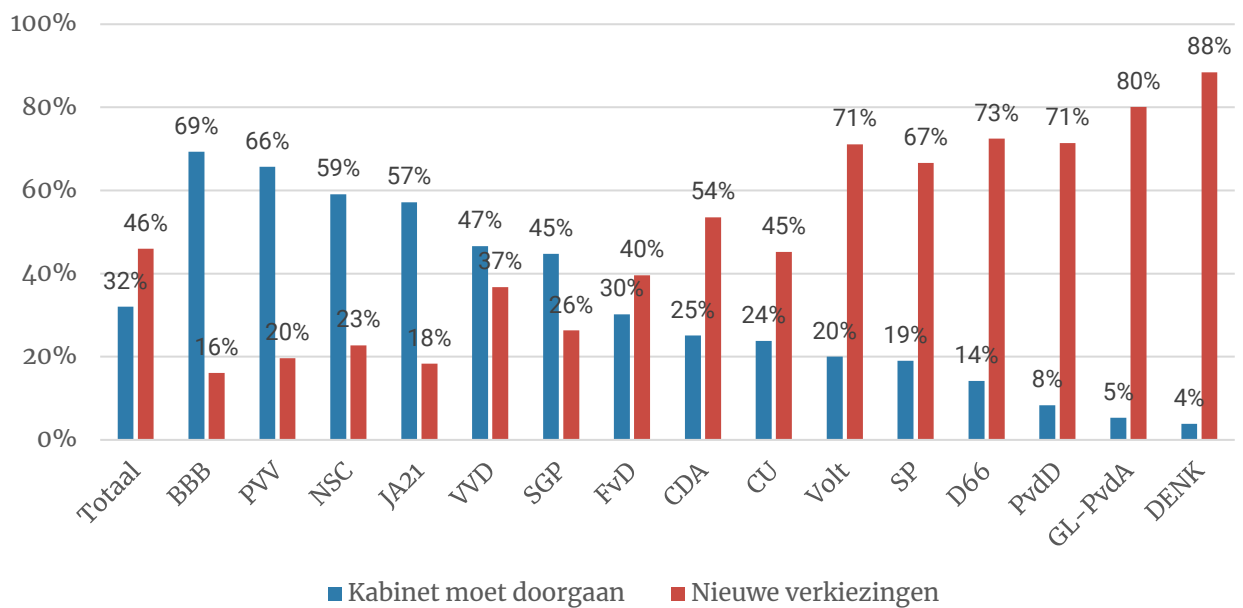
Het kabinet Schoof zit voor de periode 2024-2028. Een op drie kiezers (32%) ziet het liefst dat het kabinet de rit daadwerkelijk uitzit. Dit betreft vooral kiezers van coalitiepartijen. Uitzonderingen op deze regel zijn JA21-kiezers, die vaak vinden dat het kabinet moet doorgaan (57%) en VVD-kiezers die verdeeld zijn (47% kabinet moet door, 37% nieuwe verkiezingen).

Bijna de helft van alle kiezers (46%) zou liever zien dat het kabinet valt en er dus nieuwe verkiezingen moeten worden georganiseerd. Voornamelijk linkse oppositiekiezers hebben een voorkeur voor deze optie.

Figuur 2.10: Wat vindt u dat er moet gebeuren?

Niet getoond in de figuur: weet ik niet. Basis: gehele steekproef (n=2.138).

*Percentages NSC zijn puur indicatief vanwege beperkt aantal waarnemingen (n=24)

2.5 Coalitievoorkeuren

Vooruitlopend op mogelijke nieuwe verkiezingen vroegen we kiezers welke partij(en) zij zien als mogelijke coalitiepartners van hun voorkeurspartij in een eventueel nieuw kabinet. De volledige vraag luidde: *Stel dat < voorkeurspartij > deel gaat nemen aan een nieuwe regering, met welke partijen zou u het liefst hebben dat < voorkeurspartij > samen een coalitie gaat vormen?*

Kiezers willen het liefst coalitie met CDA en VVD

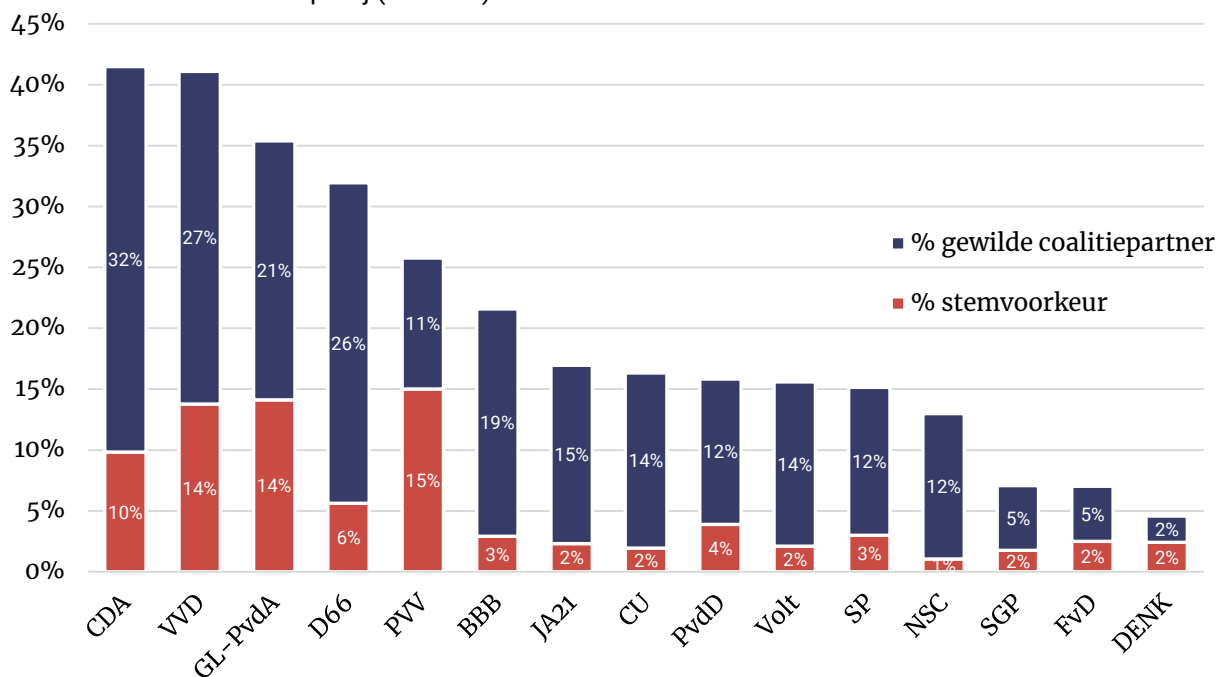
Figuur 3.9 is een samengestelde figuur van 1) het aandeel kiezers dat op een partij zou stemmen en 2) het aandeel kiezers dat met deze partij zou willen samenwerken in een nieuw kabinet. Zo wordt duidelijk dat kiezers het vaakst willen dat CDA en VVD in een nieuw kabinet plaatsnemen: tien procent van de kiezers zou nu CDA stemmen; een derde (32%) zou op een andere partij stemmen, maar wel willen regeren met CDA. In totaal zou 42 procent dus willen dat het CDA onderdeel wordt van een nieuw kabinet. De VVD (41%), GL-PvdA (35%) en D66 (32%) worden ook relatief vaak genoemd.

Kiezers noemen huidige coalitiepartijen PVV (26%), BBB (22%) en NSC (13%) beduidend minder vaak.

Figuur 2.11: Samenwerken in een coalitie

In het rood: % dat op partij zou stemmen. In het blauw: percentage dat op andere partij stemt, maar met deze partij zou willen regeren.

Basis: heeft een voorkeurspartij (n=1.948).

NSC veel minder vaak gezien als aantrekkelijke coalitiepartner

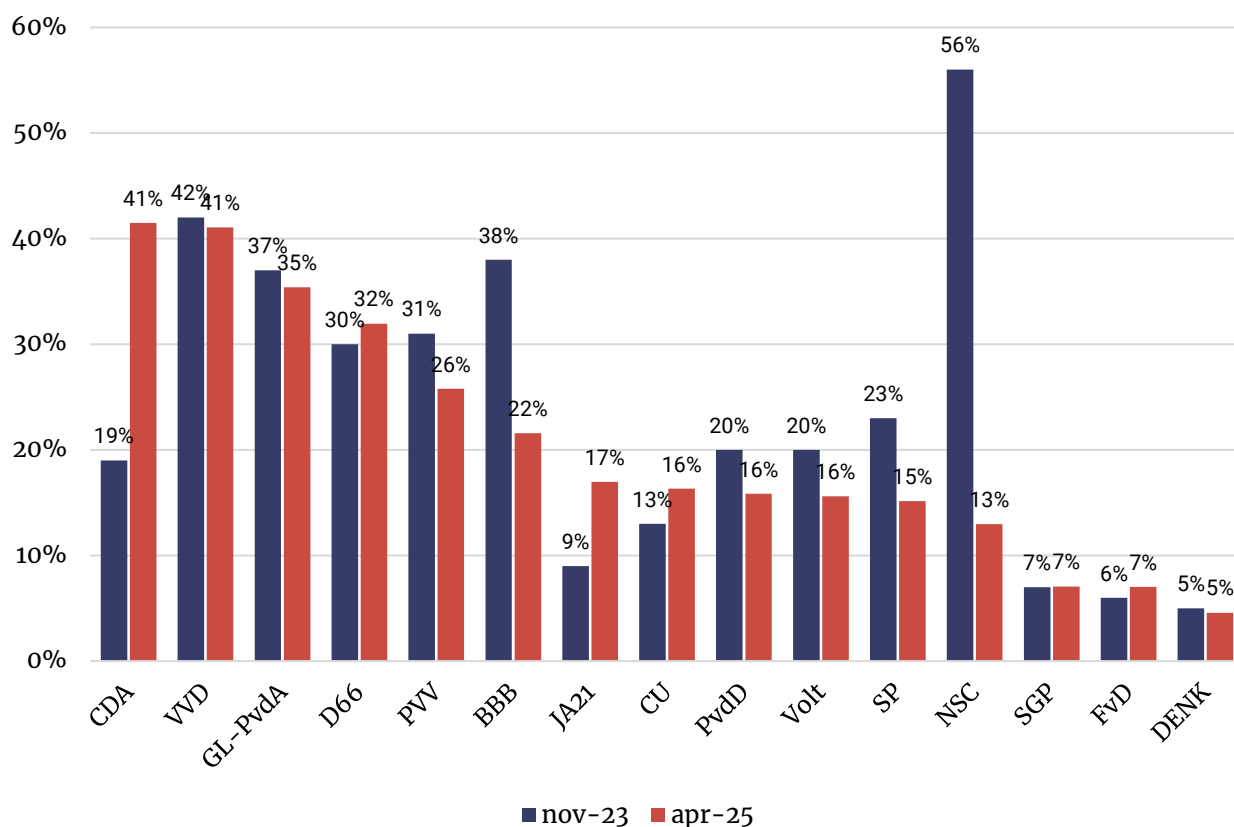
De vraag met welke partijen kiezers een mogelijke coalitie voor zich zien, stelden we ook aan de vooravond van de Tweede Kamerverkiezingen van 2023.⁶ Destijds was NSC de populairste coalitiekandidaat. Zestien procent gaf aan op NSC te willen stemmen en nog eens 40 procent zag het zitten als hun voorkeurspartij met NSC in zee zou gaan. In totaal zag 56 procent NSC dus als gewilde coalitiepartner. Inmiddels is dat gedaald tot 13 procent.

Ook coalitiepartners BBB (van 38 naar 22%) en PVV (van 31 naar 26%) zijn minder in trek als deelnemers aan een mogelijk nieuw kabinet. Voor beide partijen geldt dat ze ten opzichte van november 2023 op ongeveer evenveel kiezers kunnen rekenen. De daling is dus te wijten aan het aandeel kiezers van andere partijen dat in PVV en BBB geschikte coalitiepartners ziet.

Bij het CDA zien we juist een omgekeerde beweging. In november 2023 was 3 procent voornemens op de christendemocraten te stemmen en pleitte nog eens 16 procent voor coalitiedeelname. Het samengestelde percentage is gestegen van 19 naar 41 procent in de anderhalf jaar die daarop volgde. Ook bij JA21 noteren we een stijgende lijn (van 9 naar 17%).

Figuur 2.12: Samengesteld percentage van % stemvoorkeur en % gewilde coalitiepartner

November 2023 en april 2025. Basis: heeft een voorkeurspartij (n=1.948).

⁶ Dit onderzoek vond plaats van 12 tot 14 november. De verkiezingen vonden plaats op 22 november.

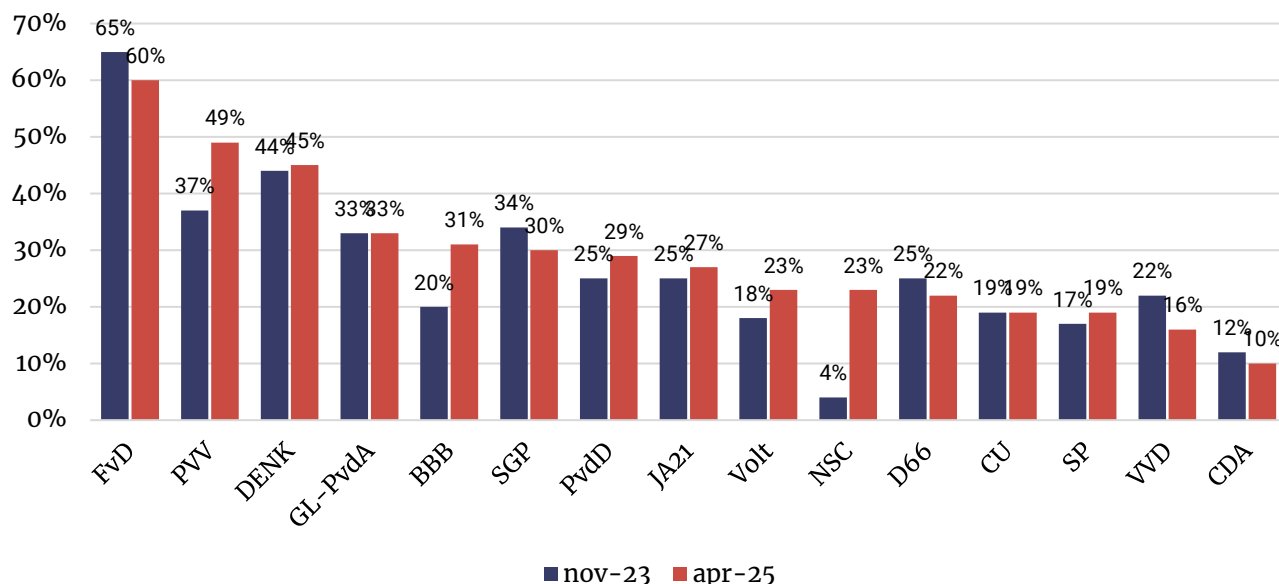
Weerzin tegen PVV duidelijk groter dan in november 2023

Ook stelden we de vraag omgekeerd (met welke partijen wilt u absoluut niet dat < voorkeurspartij > samen een coalitie gaat vormen?). FvD wordt dan net als in november 2023 het vaakst aangevinkt (nu 60%). Daarna volgt de PVV. De helft van de kiezers (49%) wil absoluut niet dat hun voorkeurspartij met PVV zou samenwerken in een coalitie, een stijging van twaalf procentpunt. Kiezers noemen ook veel vaker BBB (van 20 naar 31%) en NSC (van 4 naar 23%) als ongewilde coalitiepartner dan in november 2023.

GL-PvdA roept nog altijd relatief veel weerzin op. Een op drie kiezers wil absoluut niet dat 'hun partij' in een coalitie zou gaan met de linkse samenwerking.

Tegen VVD is juist minder aversie. Nu noemt 16 procent de liberalen als ongewilde coalitiepartner (was 22%). Alleen het CDA krijgt minder vaak dit stempel (10%).

Figuur 2.13: Met welke partijen wilt u absoluut niet dat < voorkeurspartij > samen een coalitie gaat vormen?
Basis: heeft een voorkeurspartij (n=1.948).

GL-PvdA-kiezers willen liever met de VVD dan vice versa

Onderstaande tabel behoeft enige uitleg. De cijfers drukken middels een saldo uit in welke mate een kiezersgroep met een andere coalitiepartij in zee zou willen gaan in een mogelijk nieuw kabinet. Ter illustratie: acht procent van de PvdD-kiezers ziet een coalitie met DENK zitten, terwijl 22 procent dit expliciet niet wil. Daardoor is het saldo minus 14 procent (22 - 8 = -14).

De tabel toont een aantal interessante inzichten. Bijvoorbeeld dat GL-PvdA door kiezers ter rechterzijde van NSC niet wordt gezien als mogelijke coalitiepartner. VVD-kiezers noemen GL-PvdA veel vaker als ongewilde (50%) dan als gewilde coalitiepartner (15%, het saldo is dus -35). En dat terwijl kiezers van GL-PvdA geen grote problemen lijken te hebben met een kabinet met de VVD. Een op vijf (21%) GL-PvdA-kiezers is voor en een kwart (24%) is tegen, waardoor het saldo uitkomt op -3.

Opvallend is dat GL-PvdA-kiezers in november 2023 wel nog duidelijk negatief (saldo van -30; niet getoond in de tabel) waren over regeren met de VVD. Die aversie lijkt te zijn verdwenen. Andersom dachten VVD'ers toen net zo negatief over regeren met GL-PvdA als nu (saldo was destijds -38, nu -35).

Kiezers van links tot rechts (afgezien van DENK, PVV en FvD) zijn per saldo positief over kabinetsdeelname van het CDA. CDA-kiezers zien op hun beurt per saldo alleen brood in samenwerking met GL-PvdA, D66, CU, NSC en VVD. PVV en BBB kunnen alleen onder de meeste kiezers op de uiterst rechtse flank rekenen op positieve saldi. VVD'ers waren in november 2023 per saldo nog positief over regeren met de PVV (toen +9), inmiddels is dit flink gedaald (-24).

Tabel 2.2: Saldo % gewilde coalitiepartner - % ongewilde coalitiepartner

* vanwege het beperkte aantal waarnemingen voor NSC (n=24) zijn de uitkomsten voor deze kiezersgroep puur indicatief. Basis: heeft een voorkeurspartij (n=1.948).

→ Huidige politieke voorkeur

↓ Coalitie-partner	DENK	PvdD	SP	GL-PvdA	Volt	D66	CU	CDA	NSC*	VVD	BBB	JA21	SGP	PVV	FvD
DENK		-14	-31	-23	-46	-35	-44	-60	-43	-65	-48	-65	-62	-60	-50
PvdD	25		9	36	24	-1	-21	-40	-1	-49	-49	-46	-46	-45	-43
SP	32	13		32	-1	-6	-8	-10	5	-35	-15	-19	-47	-24	-10
GL-PvdA	45	60	43		77	70	23	13	12	-35	-53	-79	-52	-71	-87
Volt	-12	27	-11	35		33	-16	-8	-19	-19	-33	-55	-45	-40	-57
D66	16	35	26	76	74		-5	14	-14	8	-29	-54	-70	-46	-75
CU	-30	-13	-1	6	-18	0		34	-3	1	-18	-26	67	-30	-36
CDA	-10	1	25	42	18	60	68		31	68	12	15	58	-7	-28
NSC	-34	-20	-3	-16	-20	-8	8	8		-16	2	12	17	-21	-17
VVD	-43	-24	-33	-3	9	39	19	60	33		34	51	22	29	-14
JA21	-32	-29	-35	-54	-60	-44	-41	-13	-26	11		0	-1	22	32
SGP	-30	-38	-44	-50	-65	-46	12	-10	-29	-19	-9		0	-20	-8
BBB	-39	-43	-27	-67	-75	-64	-19	-16	31	-4	0	25		52	18
PVV	-85	-63	-67	-93	-76	-82	-65	-67	-33	-24	41	42	-7		60
FvD	-29	-64	-76	-83	-97	-85	-77	-79	-61	-76	-42	-55	-39	-17	

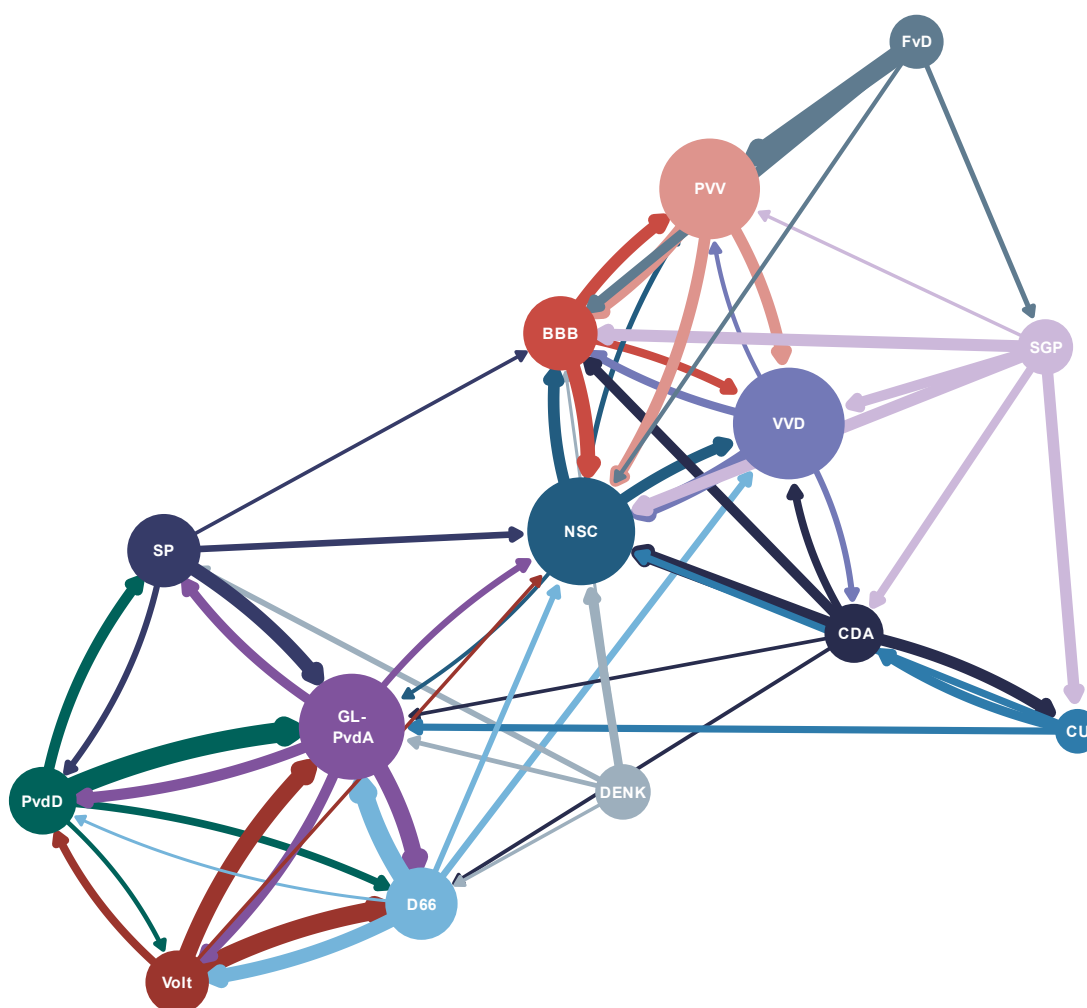
2.6 Netwerkanalyse: NSC verliest brugfunctie, PVV en BBB aan de zijlijn

In november 2023, een week voor de verkiezingen, analyseerden we door middel van een netwerkanalyse met welke partijen kiezers graag willen samenwerken. Die netwerkanalyse is hieronder te zien. Hoe groter de bol, hoe meer kiezers op dat moment voorkeur hebben voor een partij. Hoe dikker de pijl, hoe meer kiezers willen dat hun voorkeurspartij zou samenwerken in een regeringscoalitie met de partij waar de pijl naartoe wijst. Destijds zagen we twee clusters, op links en op rechts, waar NSC zich als 'brug' tussen bevond. NSC-kiezers zelf keken vooral naar rechtse partijen (BBB, VVD, CDA). In het rechtercluster stonden veel kiezers open voor samenwerking met BBB en PVV.⁷

Figuur 2.14: Netwerkanalyse van coalitievoorkeuren in november 2023

'Stel dat uw partij deel gaat nemen aan de regering, met welke partijen zou het liefst hebben dat uw partij samen een coalitie gaat vormen?'. Getoond in figuur: minimaal 25% van kiezersgroep wil samenwerken.

Bron: Ipsos I&O, 18 november 2023.

Nu hebben we de netwerkanalyse opnieuw gedaan, deze is getoond in onderstaande figuur. Opvallend is dat NSC niet langer in het midden van het netwerk staat: de partij staat nu aan de

⁷ *Strategische stem kan het verschil maken - Ipsos I&O Publiek*

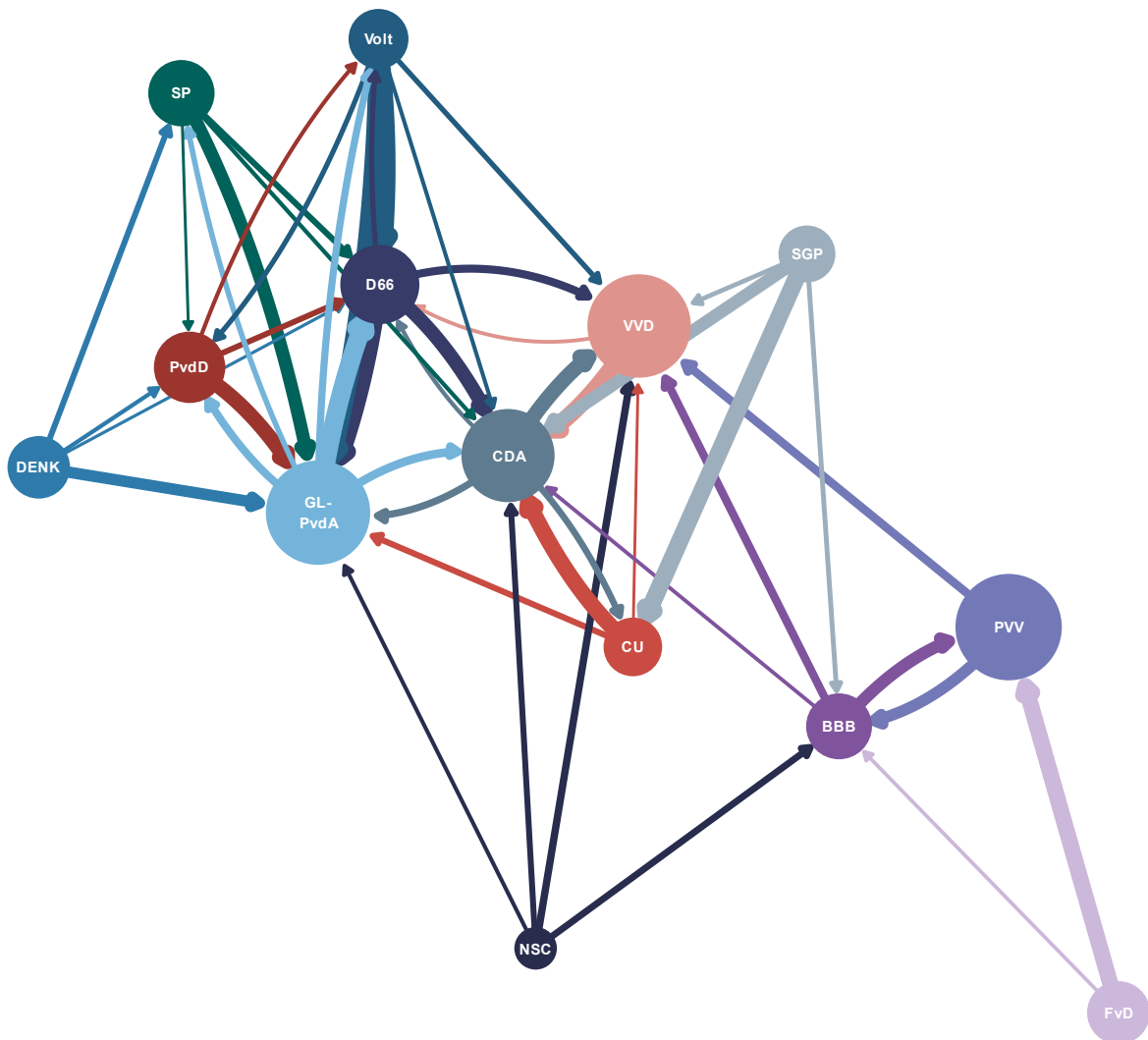
zij zijn er is geen enkele kiezersgroep waar meer dan 25 procent van de kiezers met NSC zou willen samenwerken.

Het CDA krijgt juist een centrale positie, omdat zowel centrumrechtse kiezers (VVD, CU) als links-progressieve kiezers (D66, GL-PvdA) graag met de partij zouden samenwerken. GL-PvdA, VVD en D66 bevinden zich ook centraal in het netwerk.

Zo tekent zich niet langer een duidelijk linker- en rechtercluster af (zoals we in november 2023 zagen), maar een groot cluster van linkse en centrumrechtse partijen, waar PVV, BBB, FvD en nu ook NSC zich buiten bevinden. In november 2023 waren er beduidend meer rechtse kiezers die wel wilden dat hun partij zou samenwerken met BBB of PVV, nu staan deze partij meer aan de zijlijn.

Figuur 2.15: Netwerkanalyse van coalitievoorkeuren in april 2025

'Stel dat <voorkeurspartij> deel gaat nemen aan een nieuwe regering, met welke partijen zou u het liefst hebben dat <voorkeurspartij> samen een coalitie gaat vormen?'. Getoond in figuur: minimaal 25% van kiezersgroep wil samenwerken. Bron: Ipsos I&O, 15 april 2025.

3 Bekendheid en waardering politici

3.1 Bekendheid ministers

We legden de namen van de ministers voor en vroegen of men deze namen kent. Alleen de naam werd getoond, niet de partij of het ministerie.

Ten opzichte van verleden maand noteren we weinig wijzigingen. Marjolein Faber (PVV, asiel en migratie) is bekender geworden. Driekwart (75%) weet nu wie zij is. Dat was 67 procent in maart.

Tabel 3.1: Bekendheid ministers

'Hieronder ziet u de namen van personen die minister (lijken te) worden. Welke daarvan kent u?'

Basis: allen (n = 2.138). *Aan respondenten werd alleen de naam getoond, niet de partij of het ministerie.

	17 juni 2024	16 sept. 2024	23 sept. 2024	21 okt. 2024	11 nov. 2024	9 dec 2024	17 mrt. 2025	14 apr. 2025
Dick Schoof (partijloos, AZ, premier)	44%	70%	78%	79%	81%	82%	86%	83%
Mona Keijzer (BBB, Volkshuisvesting, RO)	76%	75%	76%	77%	77%	75%		76%
Marjolein Faber (PVV, Asiel en migratie)	27%	59%	64%	67%	69%	67%		75%
Fleur Agema (PVV, VWS)	57%	64%	63%	66%	64%	64%		66%
Sophie Hermans (VVD, Klimaat, gr. groei)	56%	56%	55%	57%	56%	56%		54%
Femke Wiersma (BBB, Landbouw)	21%	45%	45%	50%	49%	50%		49%
Eppo Bruins (NSC, Onderwijs, C&W)	11%	15%	17%	18%	21%	30%		33%
Barry Madlener (PVV, Infra en Waterstaat)	11%	22%	19%	25%	23%	25%		28%
Eelco Heinen (VVD, Financiën)	6%	14%	22%	18%	19%	24%		26%
Ruben Brekelmans (VVD, Defensie)	11%	18%	16%	16%	17%	19%	26%	26%
Eddy van Hijum (NSC, Sociale zaken)	11%	17%	17%	17%	17%	20%		22%
Caspar Veldkamp (NSC, Buitenl. Zaken)	2%	8%	9%	8%	9%	13%	19%	20%
Reinette Klever (PVV, Buitenl. handel en OH)	5%	13%	14%	19%	15%	16%		19%
David van Weel (VVD, Justitie en Veiligheid)	2%	7%	11%	8%	13%	15%		18%
Judith Uitermark (NSC, Binnenl. Zaken)	2%	5%	9%	10%	11%	12%		15%
Dirk Beljaarts (PVV, Economische Zaken)	4%	8%	8%	8%	8%	10%		10%
Geen van deze	17%	12%	12%	11%	10%	10%		11%

Bron: Ipsos I&O, 15 april 2025

3.2 Waardering ministers

Opvallend is dat geen van de ministers die een voldoende scoren (Brekelmans, Heinen, Van Weel, Veldkamp, Uitermark, Schoof en Van Hijum) van PVV- of BBB-huize zijn.

De slechtst gewaardeerde ministers Reinette Klever (3,9) en Marjolein Faber (3,3) komen beiden van de PVV. Klever en Faber scoren onder eigen kiezers een voldoende (Klever 6,0; Faber 6,8), maar worden zeer slecht gewaardeerd door andere kiezers.

Tabel 3.2: Waardering ministers

'Kunt u aangeven – met een cijfer van 1 tot 10 – hoe u elke politicus waardeert?' Basis: is bekend met minister.

	17 juni 2024	16 sept. 2024	23 sept. 2024	21 okt. 2024	11 nov. 2024	9 dec. 2024	17 mrt. 2025	14 apr. 2025
Ruben Brekelmans (VVD, Defensie)	5,9	6,1	6,2	6,2	6,1	5,9	5,7	6,0
Eelco Heinen (VVD, Financiën)	6,8	6,4	6,5	6,2	6,0	5,6		5,9
David van Weel (VVD, J&V)	7,0	6,4	6,0	5,8	6,1	6,1		5,8
Caspar Veldkamp (NSC, BZ)	6,3	6,5	6,5	5,7	6,1	5,8	5,5	5,8
Judith Uitermark (NSC, BZK)	6,2	6,6	6,3	5,9	6,0	5,5		5,6
Dick Schoof (partijloos, AZ, premier)	6,7	6,6	6,1	6,3	6,2	5,8	5,7	5,5
Eddy van Hijum (NSC, SZW)	6,5	6,2	6,1	6,0	5,8	5,3		5,5
Dirk Beljaarts (PVV, EZ)	6,5	5,5	5,5	5,3	5,1	4,8		5,3
Sophie Hermans (VVD, Klimaat)	5,6	5,4	5,1	5,0	5,2	4,9		4,9
Eppo Bruins (NSC, Onderwijs, C&W)	6,3	5,8	5,5	5,5	5,3	4,7		4,8
Mona Keijzer (BBB, Volkshuisvesting)	5,3	5,1	4,8	4,8	4,8	4,7		4,8
Barry Madlener (PVV, IenW)	4,5	4,6	4,6	4,3	4,2	4,1		4,6
Fleur Agema (PVV, gezondheidszorg)	5,6	5	4,7	4,4	4,4	4,4		4,5
Femke Wiersma (BBB, Landbouw)	6,1	5,4	5,2	4,8	4,9	4,5		4,4
Reinette Klever (PVV, Buit. handel)	5,3	3,8	3,5	3,6	3,6	3,4		3,9
Marjolein Faber (PVV, Asiel en migr.)	4,1	4,8	4,5	4,2	3,9	3,7		3,3
Gemiddeld	5,9	5,6	5,4	5,3	5,2	5,0		5,0

Bron: Ipsos I&O, 15 april 2025

3.3 Bekendheid fractievoorzitters

De bekendheid van de fractievoorzitters is gelijk aan vorige maand. De fractievoorzitters van de regeringspartijen (Wilders, van der Plas, Omtzigt en Yesilgöz) en Thierry Baudet, Frans Timmermans en Rob Jetten genieten de meeste bekendheid (82 à 93%).

Henri Bontenbal, de meest populaire politicus van Nederland, is bij (slechts) 65 procent bekend en dit aandeel neemt al een jaar niet toe.

Tabel 3.3: Bekendheid fractievoorzitters en ministers

'Welke van onderstaande politici kent u?' Basis: allen (n = 2.138).

	Mei 2023	Aug. 2023	17 juni 2024	16 sept. 2024	23 sept. 2024	21 okt. 2024	11 nov. 2024	17 mrt. 2025	14 apr. 2025
Geert Wilders	94%	95%	96%	91%	93%	93%	93%	92%	93%
Caroline van der Plas	86%	88%	93%	85%	86%	88%	88%	87%	88%
Pieter Omtzigt	86%	90%	93%	88%	87%	88%	88%	88%	87%
Thierry Baudet	91%	92%	90%	90%	87%	88%	88%	88%	87%
Dilan Yesilgöz		77%	90%	82%	85%	85%	85%	84%	85%
Frans Timmermans		84%	90%	83%	85%	85%	85%	85%	84%
Rob Jetten		84%	88%	80%	83%	82%	82%	83%	82%
Henri Bontenbal		48%	68%	61%	63%	62%	63%	65%	65%
Joost Eerdmans	61%	63%	64%	59%	58%	60%	58%	64%	62%
Esther Ouwehand	51%	55%	72%	61%	60%	60%	60%	63%	61%
Mirjam Bikker	22%	36%	53%	43%	47%	43%	44%	46%	47%
Laurens Dassen	36%	40%	49%	45%	45%	44%	43%	45%	44%
Jimmy Dijk			25%	28%	30%	29%	30%	31%	33%
Stephan van Baarle			32%	24%	26%	24%	26%	27%	28%
Chris Stoffer			30%	22%	25%	22%	22%	24%	27%
Geen van bovenstaande			2%	5%	4%	4%	3%	4%	4%

Bron: Ipsos I&O, 15 april 2025

3.4 Beoordeling fractievoorzitters

SP-leider Jimmy Dijk scoort significant beter dan vorige maand (van 5,4 naar 5,8) en hoeft alleen Henri Bontenbal (CDA- 6,5) voor zich te dulden. Mirjam Bikker (CU- 5,7) is verder de enige lijsttrekker die een voldoende scoort.

Tabel 3.4: Waardering fractievoorzitters en ministers

'Hieronder ziet u een aantal politici die u (van naam) kent. Kunt u aangeven – met een cijfer van 1 tot 10 – hoe u deze politicus waardeert?' Basis: bekend met politicus.

	Sept. 2023	17 juni 2024	16 sept. 2024	23 sept. 2024	21 okt. 2024	11 nov. 2024	9 dec. 2024	17 mrt. 2025	14 apr. 2025
Henri Bontenbal	5,0	6,2	6,1	6,1	6,3	6,2	6,3	6,4	6,5
Jimmy Dijk		6,0	5,7	5,3	5,6	5,7	5,4	5,4	5,8
Mirjam Bikker	5,3	5,8	5,9	5,5	6,1	6,0	5,8	5,8	5,7
Dilan Yesilgöz	6,2	5,5	5,4	5,0	5,0	5,0	4,9	5,4	5,4
Chris Stoffer			5,1	5,2	5,6	5,6	5,4	5,1	5,3
Laurens Dassen			5,2	4,9	5,2	5,2	5,2	5,0	5,2
Rob Jetten			5,1	4,8	5,0	5,0	4,9	5,0	5,0
Esther Ouwehand			4,9	4,6	4,9	4,9	4,9	4,7	4,9
Joost Eerdmans			4,7	4,4	4,8	4,8	4,8	4,7	4,9
Caroline vd Plas	5,6	5,2	5,2	4,9	5,1	5,0	4,8	4,3	4,6
Frans Timmermans	4,8	4,4	4,4	4,3	4,4	4,4	4,4	4,6	4,5
Pieter Omtzigt	7,3	5,6	5,2	5,0	4,8	4,6	4,4	4,5	4,5
Geert Wilders	4,8	5,2	5,0	4,9	4,6	4,5	4,4	4,2	4,1
Stephan van Baarle	5,0		3,9	3,8	4,0	3,8	3,8	3,7	3,7
Thierry Baudet	5,3		2,3	2,5	2,4	2,4	2,4	2,3	2,3

Bron: Ipsos I&O, 15 april 2025

3.5 Matrix

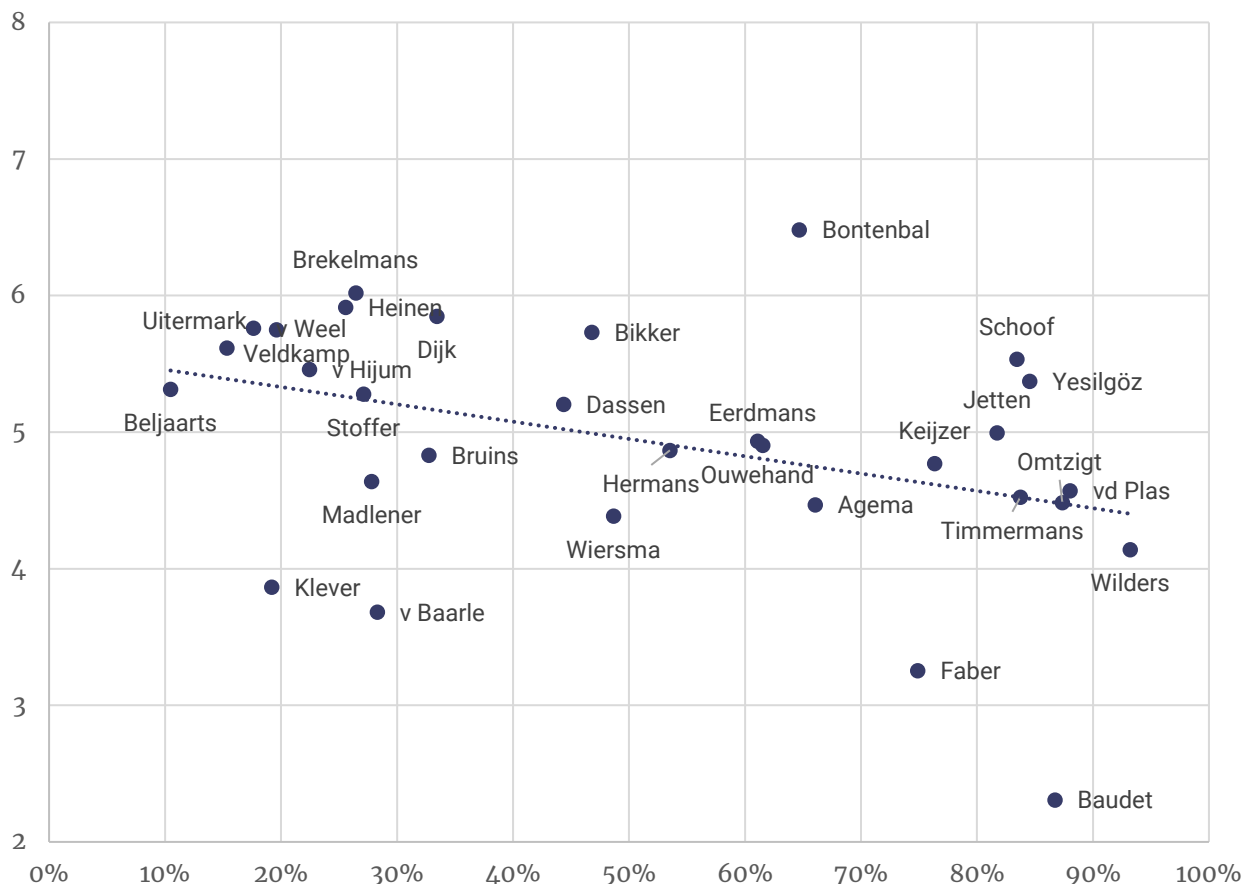
Onderstaande figuur vat de voorgaande vier paragrafen samen. Alle fractievoorzitters en ministers zijn geplot op een tweedimensionale figuur. Van links naar rechts zijn de politici gesorteerd op bekendheid (hoe verder naar rechts, hoe bekender). Van beneden naar boven op waardering (hoe hoger, hoe beter gewaardeerd).

Over het algemeen geldt dat dat er een licht negatief verband bestaat tussen bekendheid en waardering. Oftewel: hoe bekender een politicus is, hoe groter de kans dat hij een relatief lage beoordeling krijgt. De stippellijn toont dit verband. De verklaring hiervoor is dat onbekende politici vooral bekend zijn onder hun ‘eigen kiezers’, die hem of haar logischerwijs goed beoordelen. Als een politicus ook bekend wordt onder andere kiezersgroepen neemt het aandeel negatieve beoordelingen toe.

Opnieuw wordt de bijzondere positie van Henri Bontenbal duidelijk. Zijn bekendheid (65%) loopt nog achter op electorale concurrenten, maar zijn waardering is erg hoog voor iemand met zijn (relatief hoge) bekendheidsniveau.

Figuur 3.12: Matrix van bekendheid (van links naar rechts) en waardering (van beneden naar boven) van ministers en fractievoorzitters. Stippellijn toont het verband tussen beide variabelen.

Basis: allen (n = 2.138) voor bekendheid; waardering alleen gebaseerd op kiezers die bekend zijn met politicus..

Onderzoeksverantwoording

Dit onderzoek vond plaats van vrijdag 11 tot maandagochtend 14 april 2025. Er was geen opdrachtgever. In totaal werkten 2.138 Nederlanders van 18 jaar of ouder mee aan dit onderzoek. De steekproef is grotendeels getrokken in het I&O Research Panel. Een deel (n = 228) deed mee via PanelClix. Dit zijn voornamelijk jongeren, lager opgeleiden en respondenten met een niet-westerse achtergrond.

Weging en marges

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in november 2023. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard (CBS). Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken. Bij onderzoek is er sprake van een betrouwbaarheidsinterval en onnauwkeurigheidsmarges. In dit onderzoek gaan we uit van een betrouwbaarheid van 95 procent. Bij een steekproef van n=2.000 en een uitkomst van 50 procent is er sprake van een foutmarge van plus of min 2,2 procent.

I&O Research Panel

Het I&O Research Panel is geworven op basis van aselechte personen- en huishoudensteekproeven op traditionele manier (geen zelfaanmelding). Het I&O Research Panel werkt met een spaarprogramma, waarbij deelnemers punten sparen afhankelijk van de lengte en complexiteit van de vragenlijst. Deze punten kunnen later worden ingewisseld voor Bol.com-tegoed of een donatie aan een goed doel.

Ipsos I&O Publiek

Ipsos I&O komt voort uit het recente samengaan van I&O Research en Ipsos.

Ipsos I&O Publiek is het grootste onderzoeksbureau voor overheid en non-profit (volgens de MarktOnderzoeksAssociatie, MOA, 2022). Het is onze missie bij te dragen aan beter onderbouwde keuzes van onze klanten, op basis van onderzoek en advies. Ipsos I&O Publiek werkt voor overheids- en non-profitorganisaties.

Ipsos I&O is lid van de MarktOnderzoeksAssociatie (MOA), maakt deel uit van de Research Keurmerk Groep en onderschrijft de internationale ICC/ESOMAR-gedragscode voor markt- en sociaalwetenschappelijk onderzoek. Ipsos I&O is ISO 9001-, ISO 20252-, ISO 27001-, ISO 27701- en NEN-5710 gecertificeerd. Het online onderzoekspanel (I&O Research Panel) is ISO 20252-Annex A gecertificeerd. Dit is de norm voor online en offline access panels.

Contactgegevens

Ipsos I&O Enschede

Zuiderval 70

Postbus 563

7500 AN Enschede

053 - 200 52 00

KVK-nummer 08198802

info@ioresearch.nl

www.ioresearch.nl

Ipsos I&O Amsterdam

Piet Heinkade 55

1019 GM Amsterdam

020 - 308 48 00

info@ioresearch.nl

www.ioresearch.nl

